

Vitenskap og dannelse:
- Det handler om filosofi,
fysikk og matematikk og
gjærne om et dikt

SIDE 28

Skråblikk:
Nobels fredspris til
folkehøgskolen i 2010 ...
eller noe senere?

SIDE 14

FOLKEHØGSKOLEN

#5 – 2009 – ÅRGANG 105

– La elevene
finne ut ting sjøl

Jeg tror at jo mer lærerne gjør, dess mindre gjør elevene. jeg har tro på læreren som tilrettelegger og veileder. Det må være elevene som får gjøre jobben, sier nytilsatt rektor ved Sund folkehøgskole

SIDE 12

FOLKEHØGSKOLEN

UTGITT AV NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Redaktør:
Øyvind Krabberød
ok@folkehogskole.no
mob. 986 27 439

Journalist:
Jorunn Sørli Larsen
jorunn@folkehogskole.no
mob. 984 777 16

Send ros og ris til:
redaktor@folkehogskole.no

Kommer ut med 5 nr. pr. år
Frist forinnlevering av stoff: Den 15. i måneden før
utgivelse, som er 15. februar, april, juni, september
og november. Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: Skin Designstudio
Forsidefoto: Øyvind Krabberød
Produksjon/trykk: Østfold trykkeri
Papir: Amber Graphic

Abonnement: Kr. 300
Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,
1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

NORSK FOLKEHØGSKOLELAG
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 4743 00
Fax: 22 47 43 01
Bankgiro: 8101.34.46466

nf@folkehogskole.no

Leder: Lars Sigve Meling
4352 Kleppe
lars.sigve@folkehogskole.no
Tlf.: 920 29 537

Nestleder: Erika Alnæs
Hardanger folkehøgskule
5781 Lofthus

Styremedlem: Turid S. Haaland
Vefsn folkehøgskole
8665 Mosjøen

Styremedlem: Britt Soot
Follo folkehøgskole
1540 Vestby

Styremedlem: Tore Haltli
Toneheim folkehøgskole
2322 Ridabu

1. varamedlem: Marit Nordholmen
Skogn folkehøgskole
7620 Skogn

Daglig leder: Knut Simble
knut@folkehogskole.no
Tlf.: 69 14 44 63
97 42 89 79

INFORMASJONSKONTORET
FOR FOLKEHØGSKOLEN
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 47 43 00
Fax: 22 47 43 01
Bankgiro: 1609.13.12135
if@folkehogskole.no

Daglig leder: Dorte Birch
dorte@folkehogskole.no

4

28

Smuldrende møteplasser, leder

Engasjert rektor, Intervjuet

Verdensborgeren som dannelsesideal

Nye rektorer i folkehøgskolen

Landet rundt

Klassekampen skriver, faksimile

Fem millioner til Nansens skolen

Skråblikk

Kulturprosjekt i Tunisia

Fra King til Obama, utstilling

Folkehøgskolen og friheten, bøker

Debatt

Om vitenskap, dikt og dannelse

Minneord – Arnt Halvard Hassel

Valget – fikk elevene til å stemme

Nytt fra Norsk Folkehøgskolelag

Nytt fra IF

Internasjonalt utvalg

Tilbud gjennom PLF kommende år

Folkehøgskolerådet, statsbudsjettet

Baksiden – God tur!

2

4

8

10

11

12

13

14

16

19

22

26

28

31

33

33

35

36

37

38

40

Smuldrende møteplasser?

Det er 47 folkehøgskoler knyttet til den frilynte folkehøgskolebevegelsen. Det er autonome enheter, men har sin historie og røtter i Grundtvigs pedagogiske tankegods. Det er ingen utdanning i folkehøgskolepedagogikk ved norske høgskoler og universiteter. Det skrives en og annen mastergrad om problemstillinger fra skoleslagets verden, men svært lite forskning gjøres ellers.

Folkehøgskolens idégrunnlag ligger vel ikke i ryggmargen bare den nyan-satte på en folkehøgskole kommer inn porten på sin kommende arbeidsplass. Ved noen skoler får den ferske læreren god introduksjon, oppfølging og supervisjon, mens andre steder blir man mer sin egen lykkes smed.

En tidligere kollega i folkehøgskolen fortalte at hun aldri hadde blitt i folkehøgskolen hadde det ikke vært for kurset for nye lærere og distrikts-møter hun hadde deltatt på. For mange har møteplassene i folkehøgskolen som landsmøter, tillitsvalgtkonferanser, distriktsmøter og ulike kurs arrangert i regi av folkehøgskolen vært avgjørende for å komme inn i skole-slagets filosofi og ideer. Gjennom disse arrangementer har de fått inspirasjon til sitt virke, og opparbeidet seg et nettverk, som har blitt viktige både ideologisk, faglig og sosialt.

Denne høsten måtte oppfølgingskurset for nye lærere avlyses på grunn av manglende påmelding. Tillitsvalgtkonferansen på Sanner hadde få deltakere i forhold til det som var vanlig når det ble arrangert på Fefor for få år siden. To av høstens distriktsmøter er avlyst, det samme ble et to-dagers demokrati-seminar i Melsomvik med et meget interessant program og sterke forelesere. Deltakelsen på landsmøte og junikonferansen har også hatt en fallende tendens. Vi skal ikke svartmale situasjonen, men det er grunn til å være på vakt – uten disse møtestedene for ansatte i folkehøgskolen er det mye som står på spill.

Vi vet at det reises mye mer enn tidligere i skoleslaget. Det er lærere som forteller om helt opp i 60 reisedøgn i løpet av skoleåret. Da er det antakelig krevende å ta ut igjen på kurs og samlinger. Men vi tror at det har mye å si hva skoleledelsen oppmuntrer til og legger til rette for. Det er viktig at skolen aktivt understreker at de er en del av et større fellesskap. Selv om hver enkelt skole i stor grad styrer seg selv, er det farlig om grenen ikke har kontakt med stammen. Hvorfor er ikke møteplassene en landingsstripe for flere i bevegelsen? Det er mulig at noe skal finne nye former, her er det mulig å spille inn med nye ideer.

Avslutningsvis en gladmelding; Undertegnede er just tilbake fra Hordalandsmøtet på Åsane folkehøgskole. Det var en ren svir av et program med flott faglig innhold og fantastisk kulturprogram og bevertning. Den som ikke var der gikk virkelig glipp av noe. Men det var fulle hus på Åsane!

ØYVIND KRABBERØD

Dannelses-utvalget for høyere utdanning har avlagt sin slutt-rapport

Rapporten som ble lagt fra i sommer trekker ingen bastante konklusjoner. Deres mandat var å ta initiativ til en diskusjon om dannelsesprosessens plass og om innholdet i høyere utdan-ning. De håper at dette dokumentet vil skape rom for diskusjoner både lokalt og nasjonalt og at handling og endring vil komme som følge av dette.

Dokumentet inneholder en rekke spennende artikler som kan bidra til gode prosesser ute på folkehøg-skolene. Det kan synes som om det rom for refleksjon – og nyttiggjør-ingen av dette refleksjonsrommet, nettopp er folkehøgskolens styrke sammenlignet med det høyere utdanningssystemet. Professor Anders Lindseth fra Høgskolen i Bodø skriver i sin artikkel om «Dannelsens plass i profesjonsutdanninger»: «Som medlem i Dannelsesutvalget er jeg bekymret over en utvikling som, på ulike måter og av ulike grunner, synes å vanskeliggjøre dannelse. Den effektivisering og den strømlinje-forming av utdanning som for tiden finner sted, er blitt en trussel mot den nødvendige tid til fordypelse og fri refleksjon som dannelse forutsetter. Fremfor alt kan det virke som om det ligger i tidens ånd å sette prosedyrer, metoder og regelstyring foran dannelse.»

Rapporten finner du i sin helhet på NFs hjemmeside:
www.folkehogskole.no/nf

LARS SIGVE MELING,
LEDER I NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Engasjert rektor

– Min viktigste oppgave er å lage et veldig godt år for elevene, sier Tore Haltli, nyansatt rektor ved Sund folkehøgskole.

TEKST: JORUNN SØRLIE LARSEN / FOTO: ØYVIND KRABBERØD

Tore Haltli har siden 1995 jobbet ved Toneheim folkehøgskole. I sommer flyttet han til Inderøya i Trøndelag for å jobbe som rektor på Sund folkehøgskole. Da han fikk vite at rektorjobben på Sund var ledig, fikk han en magesfølelse på at han burde få tak i den.

– Sund er en skole jeg identifiserer meg med. Skolen har en tydelig fagprofil og har jobba målretta med både veiledning, allmenndanning og sosialpedagogisk arbeid, sier Haltli.

Han vokste opp i Levanger, som ligger en halv time fra Sund. Da han var ti år flytta han til Østlandet.

– Det blir nesten som å komme hjem, nå skal jeg lære meg å snakke trønder igjen, sier han entusiastisk.

Haltli er en engasjert mann som sitter i styret for NF og også er med i styringsgruppa for PUF. Tidligere har han også vært distrikts- og lokallagsleder for NF.

– Den viktigste saken jeg brenner for er en sterk fagforening. Vi trenger gode og skolerte tillitsvalgte som er i stand til å håndtere den kompliserte situasjonen som er nå, der mye skal gjøres lokalt på skolene, sier han.

Mange trenger å prate med rektor

Han synes det var på tide å prøve noe annet enn Toneheim.

– Jeg har gått litt i sirkler der. Toneheim er den eneste plassen jeg har jobba før jeg begynte på Sund. Det var tøft av de på Sund å ansette meg. De ville ha noen med solid folkehøgskolebakgrunn, men det var tøft av dem å ansette en som bare har jobba på én folkehøgskole og ikke har mer variert erfaringsbakgrunn.

Den nytilsatte rektoren på Sund syntes de første dagene i ny stilling var litt rare.

– Jeg har ikke vært rektor før, så jeg gikk mest rundt og spekulerte på hva jeg skulle gjøre. Ingen forteller rektor hva en skal gjøre. Jeg jobber sammen med assisterende rektor Astrid. Hun begynte samtidig med meg og det har vært fint. Når hele ledelsen er ny, får en ikke så på følelsen av å fylle noens sko, man står friere. Nå som jeg har jobba en liten stund begynner jeg å få grep på ting.

– Det som fortsatt overrasker meg av og til er spriket i rektorjobben. Det er alt fra å jobbe med overordna målsettinger og visjoner og langtidsplaner for bygninger, til å bli spurt om ting som er helt nede på detaljnivå. Mange trenger å prate med rektor, både ansatte og elever. Det er en del av jobben som er utfordrende og veldig hyggelig, jeg setter pris på å gjøre det, sier 38-åringen.

Som lærer på Toneheim var han opptatt av at de ansatte skal ikke gå inn og styre for mye.

– La elevene finne ut ting sjøl. Jeg tror at jo mer lærerne gjør, dess mindre gjør elevene. Jeg har tro på læreren som tilrettelegger og veileder. Det må være elevene som får lov til å gjøre jobben.

«Det viktigste er å lage et veldig godt år for elevene. En annen ting som er viktig er at alle som jobber på skolen har gode vilkår, både lærere, praktisk personale, kontorpersonalet og vaktmester. Hvis de har gode vilkår får de gjort det som er viktigst for dem: Å møte elevene»

Tomme folkehøgskoler er stygge

– Du har gått fra å være tillitsvalgt til rektor – nå sitter du på den andre siden av bordet. Hvordan er det?

– Det er veldig uvant. Jeg glemmer meg bort gang på gang, og det er noe jeg skal jobbe med. Jeg må bli flinkere til å huske på at jeg er arbeidsgiver og ikke arbeidstaker. Men det er ikke alltid det er så stor forskjell på arbeidstakers og arbeidsgivers interesser.

– Hva mener du er din viktigste oppgave som rektor?

– Det viktigste er å lage et veldig godt år for elevene.

En annen ting som er viktig er at alle som jobber på skolen har gode vilkår, både lærere, praktisk personale, kontorpersonalet og vaktmester. Hvis de har gode vilkår får de gjort det som er viktigst for dem: Å møte elevene.

Alle jobber inn mot elevene, for elevene er drivstoffet vårt. Det verste jeg vet er tomme folkehøgskoler. Jeg gikk rundt på Sund en måned før jeg starta. Tomme folkehøgskoler er stygge. Sammenligna med når elevene er der er det en gravplass. Noen rektorer er kanskje glad i tall, andre i politikk og HSH-kjør. Jeg er egentlig bare opptatt av elevene. Jeg må jo drive på med det andre også, for å få elever. Men jeg er veldig sentrert rundt elevene.

– Hvilke utfordringer mener du folkehøgskolen som skoleslag står overfor?

– Det er viktig å være en aktuell aktør innenfor allmenndanning og folkeopplysning. Det er det som er folkehøgskolens berettigelse.

– Hva er dine sterkeste sider som rektor? Er du en demokrat eller en diktator?

– Jeg er ganske opptatt av demokrati. Jeg tror at hvis det ikke er reell medbestemmelse, så skaffer jeg meg sjøl utrolig mye unødvendig jobb. Hvis man ikke kan bestemme over egen hverdag, forventer en å bli detaljstyrt. Det er viktig å gi folk føringer og rammer, innenfor det jobber de selvstendig.

Jeg tror en sterk side ved meg er at jeg tar folk på alvor, både elever og ansatte. Hvis de kommer til meg med noe, tror jeg de gjør det av en grunn. Jeg tar dem på alvor og hjelper til med å finne løsninger.

Dreven forhandler

– Det ryktes at du er en dreven forhandler i fagforenings-sammenheng?

– Ja, det kan jeg bekrefte. Det er en kombinasjon av at jeg har vært dyktig og at Jon Krognnes, rektor ved Toneheim, har vært dyktig. Vi fikk til veldig gode

forhandlinger, både arbeidstidsavtale og lokale lønnsfor-handlinger. Jeg håper å få til det samme på Sund. Men vi trenger skolerte tillitsvalgte.

Tore Haltli virker stille og rolig, men kan slå til når en minst venter det.

– Jeg slår til når det er på tide. Jeg kan være ganske stille og virke både mutt og innadvendt uten at jeg nødvendigvis er det. Jeg kan nok noen ganger framstå som litt arrogant. Det at jeg virker stille handler og litt om at man skal velge sine kamper. Man skal ikke fyre seg opp i absolutt alle sammenhenger. Noe er viktigere enn annet, og det som ikke er så viktig lar jeg passere.

– Du er en av få de få gjenværende storrøykere i folkehøgskolen?

– Ja, men jeg slutter hele tida. Jeg slutter ukentlig, omtrent.

– Og du er singel?

– Ja. Jeg har ikke møtt noen interessante jenter på Inderøya ennå. Men jeg har hørt rykter om at de absolutt fins. Så vi får se, da. Det er en liten plass, men en bra

plass til å være såpass liten. Så det er rart om det ikke skulle vært noen pene jenter også, sier Tore Haltli, den nye rektoren ved Sund folkehøgskole.

«Jeg er ganske opptatt av demokrati. Jeg tror at hvis det ikke er reell medbestemmelse, så skaffer jeg meg sjøl utrolig mye unødvendig jobb. Hvis man ikke kan bestemme over egen hverdag, forventer en å bli detaljstyrt. Det er viktig å gi folk føringer og rammer, innenfor det jobber de selvstendig»

Verdensborgeren som dannelsesideal

I forbindelse med masterstudie i Utdanningsledelse har Marianne Stormoen Jepsen jobbet med allmenndannelse i folkehøgskolen og sett på hvordan skolene uttrykker seg om det i verdigrunnlagene sine. Oppgavens tittel var: *Allmenndannelse i folkehøgskolen*. Hva er den norske folkehøgskoles dannelsesideal i 2008?

MARIANNE STORMOEN JEPSEN

Marianne Stormoen Jepsen er inspektør og lærer ved Holtekilen Folkehøgskole. Vi spurte om hun hadde en hypotese for oppgaven, det svarte hun følgende på: «Nei jeg hadde ingen hypotese. Jeg har forsøkt å gå inn i problemstillingen med åpent sinn og uten en forutinntatt holdning. Men jeg jobber jo i folkehøgskolen, er oppvokst i et grundtvigsk hjem i Danmark med en far som var lærer på Dalum landbruksskole som Christen Kold opprettet som folkehøgskole i 1863. Jeg jobber på en kristen folkehøgskole og er medlem av Norsk Folkehøgskolelag. Har tidligere jobbet i efterskolen i Danmark, så problemstillingen er sånn sett en del av mitt liv.

Marianne Stormoen Jepsen har skrevet masteroppgave om allmenndanning i folkehøgskolen.

I Lov om folkehøgskoler (2002: § 1) står: «*Folkehøgskolens formål er å fremme allmenndanning og folkeopplysning. Den enkelte folkehøgskole har ansvar for å fastsette verdigrunnlag innenfor denne rammen.*» I følge loven om folkehøgskoler må hver skole således i sitt verdigrunnlag forholde seg til, konkretisere eller innarbeide hva som betraktes som allmenndannelse på den enkelte skole.

Jeg har sett på verdigrunnlagene og funnet at mange skoler fortsatt er preget av den tiden og det synet som skolene ble opprettet ut fra. En del skoler relaterer ikke sitt dannelsessyn til nåtiden og det 21. århundres utfordringer, men mange jobber med saken og mange har gjort endringer gjennom tiden. Et verdigrunnlag må være så grunnleggende at det kan holde en god stund, men det må også av og til endres i samspill med det samfunn vi lever i og de utfordringer det gir.

Verdigrunnlagene er meget forskjellige både i form og innhold. Jeg har valgt å se på det som et uttrykk for den friheten folkehøgskolene har til å forme hver sin skole ut fra kravet om at de skal være allmenndannende og folkeopplysende. Det gjør skolene meget forskjellige, men det forplikter også. Det er viktig for hver enkelt skole å være seg bevisst om sitt dannelsessyn. Hva er det for en dannelse vi vil søke å gi elevene? Det spennende med dannelse er at vi må relatere os til den tiden og det samfunn vi lever i. Derfor blir ikke dannelse noe en gang veldefinert, det er ikke fyllestgjørende for verken elever eller oss som er ansatt i folkehøgskolen å referere til Grundtvig, Vig, Brunn og/eller Kold. De har alle fire gitt mye til folkehøgskolen, men vi kan ikke basere oss alene på disse herrer. Vi må finne vårt eget dannelsesideal som har mening her i begynnelsen av det 21. århundre. Vi skal ta historien med oss og ta vare på gode og meningsfulle ideer og idealer, men vi må relatere det til vår tid og det samfunn vi lever i i dag.

Verdiene eller ideologien som den enkelte skole bygger på kan for mange fortsatt ha god mening i dag, men dannelse foregår for meg å se i en annen sammenheng og med et annet verdensbilde som utgangspunkt enn for 50, 100 og 150 år siden.

Flere muligheter åpner seg her i begynnelsen av århundret. Mange peker i retning av ulike utgaver av medborgerskap, citizenship, kosmopolitt og verdensborger. Jeg tar utgangspunkt i det siste begrepet, verdensborger, og ser her mange muligheter for folkehøgskolen, uansett om skolen er tilknyttet den kristne eller frilynte organisasjon. Verdensborgeren er den som er borger så vel i sin nasjon som i verden, den som kjenner sitt eget utgangspunkt og sin egen kultur men også ser verden som en helhet og enhet, hvor man ikke overfører sine egne verdier til det globale, men finner de verdier som tilgodeser verden. Min verdensborger befinner seg i et felt hvor bærekraftig utvikling, kulturell sameksistens og estetisk dømmekraft er viktig. Etter min oppfattelse skal vi jobbe med alle disse tre områder i folkehøgskolen, elevene skal møte utfordringer til det hele menneske. Det kan, hvis vi lykkes, gi elevene mulighet for å reflektere over og se seg selv som verdensborgere – og det kan være det nye dannelsesideal, at elevene opplever seg selv som verdensborgere med de plikter og muligheter det gir. Vi kan ta utgangspunkt i den enkelte, den kultur vi lever i og de verdier vi står for når vi sammen med elevene har idealet for oss: Vi og de skal bli verdensborgere. Når vi så begynner å finne metoder til å jobbe med dette har vi noen gode tradisjoner fra de ovennevnte herrer, for eksempel vekselvirkningen, dialog og samtale.

Dannelse har i vår sammenheng tidligere tatt utgangspunkt i en ideologi, fellesskapet eller individet. Med verdensborgeren som dannelsesideal må vi favne det hele i form av individet, kulturen og verdiene og finne plass for samtaler, debatter, refleksjon, veiledning og undervisningen i dette feltet så elevene oppnår generell «mererfaring» som ballast for sitt liv og som borger i verden.

Last ned oppgaven som PDF på NFs hjemmesider: www.folkehogskole.net/nf

ANBEFALT LITTERATUR:

Kemp, Peter (2005). *Verdensborgeren som pædagogisk ideal*. København: Hans Reitzels Forlag

Korsgaard, Ove [red.] (2004). *Medborgerskab, identitet og demokratisk dannelse*. København: Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag.

Les oss på nett: www.folkehogskolene.net/nf

Nye rektorer og inspektører: F.v. Endre Haukland, inspektør Solbakken, Lasse Sandberg, rektor Solbakken, Sissel Onstad, rektor Follo, Jan Medhaug, inspektør Follo, Tore Håltii, rektor Sund, Astrid Moen, inspektør Sund, Jan Kjetil Haugen, rektor Skogn, Chris Buunk, rektor Trondarnes og Huub Sprang, rektor Voss. Foto: Øyvind Krabberød

Nye rektorer i folkehøgskolen

Norsk folkehøgskolelag arrangerte introduksjonsseminar for nye rektorer og inspektører i august. Vi har snakket med to av deltakerne.

AV MARTE FOUGNER HJORT

Huub Sprang, konstituert rektor på Voss. Jobbet på Voss i to år, som musikk lærer og inspektør.

– Jeg gleder meg veldig til å ta fatt på rektorjobben. Jeg har mange tanker om hvordan Voss kan bli en bedre skole, og en grønnere skole. Samtidig er det viktig at jeg tar vare på det vi har. Vi må balansere mellom trend og tradisjon.

– Hvordan havnet du i folkehøgskolen?

– Jeg var på jakt etter et skoleslag som kan ta vare på individet, og som ikke fokuserer så mye på måling av resultater som resten av samfunnet

gjør. Jeg jobbet som musikk lærer i det nederlandske høyskolesystemet før jeg kom til Norge for tre år siden, og følte at kreativiteten min ble holdt nede i systemet der. Etter noen år i folkehøgskolesystemet synes jeg inntrykket jeg hadde av skoleslaget på forhånd, stemmer godt.

Sissel Onstad, ny rektor på Follo. Tidligere rektor i videregående skole.

– Jeg håper jeg kommer tettere på elevene enn det man gjør på videregående skoler. Jeg liker kombinasjonen jeg får med administrativt ansvar og faglig kontakt med elevene.

Den største utfordringen for meg dette første året tror jeg blir hele tiden å ligge i forkant, å ikke havne bakpå. Det er mye å sette seg inn i for en som kommer utenfra.

Ellers gleder jeg meg til å jobbe med engasjerte lærere, jeg har inntrykk av at folkehøgskolelærere er hakket mer engasjerte enn andre lærere. Jeg tror at elevgruppen er ganske sammensatt, og det er positivt. Jeg synes også det er bra at elever som har slitt på skolen tidligere får muligheten til å snu den negative spiralen de har vært inne i, når de kommer på folkehøgskole.

STARTER FRIKAR-LINJE

Valdres Folkehøgskule og rektor Jens Rindal kaster seg på lausdanskølgen og etablerer Frikar-linje neste år.

– Frikars prosjekt er spennende, og vi vil gjerne bidra til å gi Frikar flere økonomiske bein å stå på – vi ønsker en vinn-vinn-situasjon, sier rektor Rindal.

Valdres Folkehøgskule satser på å leie inn lærerkrefter fra Frikar.

– Vi satser på at linja er i gang allerede neste skoleår. Denne typen danselinje, med tradisjonell dans og det spesielle uttrykket, er noe vi ønsker hos oss, sier Rindal.

Valdresavisa, 03. 08.2009

BESTEFØRELDRE PÅ SKRIVEKURS

Grete Strømsøyen fra Kongsberg var en suveren inspirator på skrivekurs.

Buskerud folkehøgskole på Darbu arrangerte et fire dagers kurs i middelalderuka.

En bestefar og ti sprudlende og skriveglade damer fordypet seg i egen barndom. Minner fra annen verdenskrig og tiden etter denne, er en betydningsfull periode. Alle hadde stor vilje og ønske om å overlevere historiene sine til de neste generasjonene. Historiene var ulike, og latter og tårer grep deltakerne. Mange verdifulle hendelser kom på papiret.

Laagendalsposten, 03.08. 2009

MOT FULLE FOLKEHØGSKOLER

Harstad/Skånland: Folkehøgskole er et populært tilbud i regionen. Både Trondarnes og Soltun er nesten ved full kapasitet før skolestart.

Når Trondarnes folkehøgskole starter skoleåret sitt 23. august, er det med fulle sovesaler.

– Vi har vel ikke mer enn fire senger ledig for øyeblikket. Det er noen år siden vi har hatt like god pågang. Det er et luksusproblem, sier Brit Oshaug, lærer og inntaksansvarlig ved Trondarnes Folkehøgskole, som har en kapasitet på 75 elever.

Soltun har ennå noen plasser ledige foran oppstarten i slutten av august.

– Vi har vel rundt fem plasser ledig på de fleste linjene. Det ser ut til at vi får elever fra hele landet, og mange av dem ser ut til å komme fra steder vi har hatt elver tidligere, sier Soltun-lærer Bernt Egil Alstadsæter.

Harstad Tidende, 12.08.2009

FOLKEHØYSKOLENE PÅ HUGGET

Syv folkehøgskoler i Hordaland har opplevd kraftig søkervekst i år. Samtlige av skolene er fulle.

På Åsane Folkehøgskole er 100 elever på plass. Det er 38 flere enn i fjor. Skolen opplevde en søkervekst på 37 prosent i år. Aldri har de hatt flere søkere.

– Undersøkelser viser at flere vil gå på folkehøgskole i trange økonomiske tider, sier rektor ved Åsane Folkehøgskule, Bjørn Berentsen.

Rektor ved Hardanger Folkehøgskule, Trond Instebø, er enig.

– Jeg tror finanskrisen er en av grunnene til at søkertallet har gått opp. Det er kanskje ikke så enkelt å få seg jobb, og jeg tror reisingen til utlandet har stagnert litt, sier han.

Bergensavisen, 07.09.2009

FULLT BELEGG PÅ FOLKEHØGSKOLEN

Tirsdag var det start ved Lofoten folkehøgskole i Kabelvåg – så og si med fullt belegg.

Nitti elever fra Norge, Sverige, Danmark og Finland er nemlig klare til ett år med Lofoten i sentrum. Skolen har linjer for foto og friluftsliv, men legger hovedvekt på personlig utvikling hos den enkelte elev.

– Nytt av året er at vi også skal drive en del med bølgesurfing. Dette har blitt et svært populært tilbud og som har samlet søkere fra hele landet, sier rektor Brynjar Tollefsen.

Lofotposten, 25.08.2009

Forsvarer for

Stadig flere folkehøgskoler lokker ungdom med skoleturer til fjerne himmelstrøk. – En del av allmenn-dannelsesoppdraget, mener kunnskapsminister Bård Vegar Solhjell.

DANNELSE VS. UTDANNELSE

Av Olav Brostrup Müller

Lørdag skrev Klassekampen om utviklingen i det norske folkehøgskolemiljøet, der stadig flere skoler nå forsøker å lokke til seg elever ved å love dem studieturer til eksotiske reisemål som Guatemala, Nepal og Vietnam.

Mens norsk folkehøgskole for få tiår siden var preget av nøkternhet, er det i dag fritt fram for australsk fallskjermhopping, jungelutflukter og offpistekjøring i Alpene.

– Hvis du slår opp i Folkehøgskolekatalogen, ser den til dels ut som en reisekatalog, uttalte Nansenskolen-reaktor Dag Hareide, som også mente folkehøgskolebevegelsen hadde «lagt seg flat for ungdomskulturen».

Kunnskapsminister Bård Vegar Solhjell er på sin side mindre bekymret.

– Folkehøgskolen spiller en viktig rolle i det norske utdanningssystemet. Vi regner med at cirka ti prosent av et årskull er innom. Jeg mener folkehøgskolen har en funksjon, den treffer en del behov vi ikke klarer å nå i verken grunnskolen eller høyere utdanning, sier Solhjell til Klassekampen.

Konkurranse

Det finnes 77 offentlig godkjente folkehøgskoler i Norge, som til sammen mottar nær 615 millioner over statsbudsjettet.

I 2008 var 8273 personer elever ved norske folkehøgskoler, og de foreløpige tallene for det kommende skoleåret varsler en økning i elevmas-

FAKTA

Folkehøgskoler:

■ Private eller offentlig eide skoler som baserer seg på idealene til den danske presten N.S.F. Grundtvig, der allmenn-dannelse og folkeopplysning er sentrale prinsipper.

■ 77 norske skoler har i dag status som folkehøgskoler, etter Folkehøgskoleloven.

■ Folkehøgskolen regnes som et utpreget nordisk fenomen, og kjennetegnes bl.a. ved at den er eksamensfri.

■ Flere og flere folkehøgskoler lokker elever med tilbud om skoleturer til eksotiske reisemål. Dette har fått flere i folkehøgskolemiljøet til å reagere på utviklingen, bl.a. Dag Hareide, som i Klassekampen sist lørdag uttrykte frykt for at enkelte skoler kunne utvikle seg til å bli «reisebyråer».

Klassekampen 8. august

sen på tolv prosent i forhold til fjoråret.

Elever ved har krav på studielån inntil 87.600 kroner, der 40 prosent av summen omgjøres til stipend, såfremt eleven fullfører skoleåret. Dette har ført til skjerpet konkurranse folkehøgskolene imellom.

– Skolene kjemper om ungdommens oppmerksomhet, og har gjennomført til dels store

«Dag Hareides beskrivelse av folkehøgskolene som ‘reisebyråer’ er etter min mening feilaktig»

BÅRD VEGAR SOLHJELL, KUNNSKAPSMINISTER

– Rammen er viktigst

– Jeg mener at det alltid er viktig når en skole har allmenn-danning som hovedideal, at de reflekterer over det de driver med. En godt planlagt reise, som samtidig er tuftet på folkehøgskolens dannelsesideal, kan være meget fornuftig. Det er rammen rundt som er viktig, mener Venstres Odd Einar Dørum.

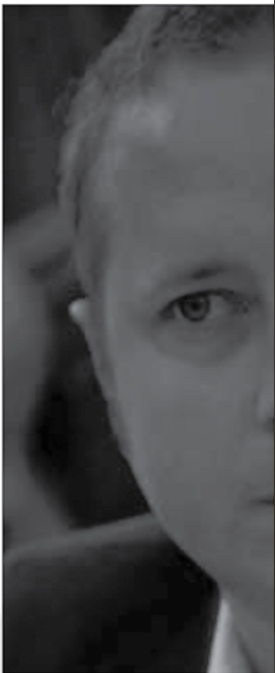
Dørum har de siste fire årene sittet i Utdanningskomiteen på Stortinget, og har der ivret for å få dannelsesbegre-

Odd Einar Dørum

pet høyere opp på dagsordenen.

– Hvis du spør om storvilt-

FORSVARER: Bård Vegar Solhjell mener

omlegginger i profil og studieprogram. Hvor går smertegrensen for departementet?

– De norske folkehøgskolene representerer et mangfold, fra det hippeste av det hippe til det motsatte. Styrken er nettopp at skolene er så kolossalt forskjellige, de treffer ulike behov. At en del folkehøgskoler har vært gjennom en nyorientering, betyr ikke at de dermed har fjernet seg fra seg selv. Og Dag Hareides beskrivelse av folkehøgskolene som «reisebyråer» er etter

«Dag Hareides beskrivelse av folkehøgskolene som ‘reisebyråer’ er etter min mening feilaktig»

BÅRD VEGAR SOLHJELL, KUNNSKAPSMINISTER

22 Torsdag 13. august 2009

MENING

KRONIKK & DEBATT

Folkehøgskolen som reiseoperatør

DANNELSE/ UTDANNELSE

Brynjar Tollefsen

Klassekampen har fortjent fullt kasta lys over folkehøgskolen i Norge i et par artikler den seineste tida (8. og 11. august). Utgangspunktet for artiklene er, så vidt jeg forstår, en betenkning om svakt motivert reisevirksomhet innafør skoleslaget – framsatt av folkehøgskolelektor Dag Hareide. Han mener at folkehøgskolen trenger å diskutere de økologiske og kostnadmessige sidene ved reisevirksomheta si, og ikke bare tilpasse seg ønskene til dagens nittenåringer. Disse synspunktene har definitivt mye for seg. Det er derfor de er tatt opp og blir diskutert innafør skoleslaget. Vi trenger som alle andre å se kritisk på egen virksomhet.

Slik saken framstår gjennom Klassekampens reportasjer, er det likevel nødvendig med et par kommentarer.

Det er betenkkelig at Folkehøgskolekatalogen til dels ser ut som en reisekatalog, slik kritikerne sier. Men vis meg den høgskolebrosjyre som ikke er en invitasjon til det søte liv i opphøyd ungdommelighet. Om det er økonomistudier, lærerutdanning eller et helt universitet som presenteres, like fullt henger friske ungdommer i klatretau, står på ski i innbydende pudder eller de hygger seg i festlig lag.

Vi står med andre ord overfor et markedsføringsyndrom som også har ramma folkehøgskolen. Brosjyrene våre forteller om ei virkelighet som ikke er til stede, eller i beste fall bare om en del av virkeligheta. Faktum er at folkehøgskolen arbeider med et dannelsesprosjekt som også universitetene nå anstrenger seg for å bli en større del av. Og svært mye av reisevirksomheta vår er knyttet opp mot dette.

Ved Lofoten folkehøgskole topner vi for eksempel et år med vekt på kystkultur med å seile fembøring til Helgeland. Vi veit ikke om noen bedre reise måte for å formidle gammel og ny virkelighet. Halve skolen vår består av fotolinjer, og de avslutter året med å reise til Sopot i Polen der de samarbeider med polske elever og lager felles fotoutstilling. Dette gir en enestående mulighet til å erfare hvordan fotografi brukes i en annen sammenheng enn heime i Norge. Og vår fjellinje med vekt på arktiske forhold har de siste femten årene blitt avslutta med fjorten dagers ski- og telltur på Svalbard. De som har vært med på dette, har en djup og varig innsikt i miljøutfordringene i nordområdene. Liknende eksempler på fornuftig reising finnes over alt innafør folkehøgskolelandskapet.

Klassekampen viser til eksempler på at et år på folkehøgskole koster

opp mot 90.000 kroner, og spør om skolen er i ferd med å bli et tilbud for dem som har god råd. I gjennomsnitt koster et år på folkehøgskole kr 73.000 kroner. Av dette dekkes kr 34.000 kroner av stipend og resten av lån fra Lånekassa. For disse pengene får elevene hus og mat, reiser og tilgang til verksteder, mørkerom, utstyr, treningsrom, gymsal, datarom og annet som de ellers må betale for hvis de bor på hybel og studerer andre steder.

Folkehøgskolen forsvarer derfor sin plass som et tilbud til alle, og det skal vi fortsette å gjøre. Kanskje har den skjerp kampen om elevene frista oss til å glanse brosjyrene våre i heftigste laget, men det betyr ikke på noen måte at vi taper av syne vårt viktige oppdrag som et frittstående pedagogisk tilbud med allmenn-dannelse som mål. Godt derfor at både kunnskapsminister Bård Vegard Solhjell og medlem i Dannelsesutvalget, Odd Einar Dørum, så tydelig ser folkehøgskolens rolle i samfunnet – til tross for en del støy i egenpresen-tasjonen vår.

Brynjar Tollefsen,
rektor ved Lofoten folkehøgskole
bryto@online.no

Klassekampen hadde to store oppslag om reising i folkehøgskolen lørdag 9. og mandag 11. august. Det var en oppfølging av Dag Hareides artikkel i Folkehøgskolen nummer 3 2009. Vi tar her med som faksimile Bård Vegard Solhjell og Odd Einar Dørms reaksjoner. Rektor ved Lofoten folkehøgskole, Brynjar Tollefsens debattinnlegg, tar vi også med.

SENTER FOR DIALOG OG FRED SARBEID PÅ NANSSENSKOLEN

får årlig bevilgning på fem millioner kroner

sentre med ca. 60 ansatte. Alle disse har gått kurs på Nansenskolen og arbeider med samtaler mellom fiender og forsoningsprosjekter. Nansen Dialog har også arbeidet med Midt-Østen og Afrikas Horn, og med dialogarbeid og undervisning i Norge. Norsk Fredssenter flyttet til Nansenskolen for åtte år siden. Dette senteret ble opprettet av 15 norske fredsorganisasjoner og har drevet med fredsundervisning i 20 år. De siste årene har de konsentrert seg om å arbeide med unge flyktninger i Norge. De ser på disse som aktører og ressurser i arbeidet for fred i de landene de flyktet fra. Norsk Fredssenter har utviklet et nettverk av et hundretalls flyktninger i Norge fra land som Sri Lanka, Afghanistan, Irak, Somalia, Rwanda, Burundi som har gjennomført fredssenterets kurs og skolert seg. Noen reiser også tilbake til sine hjemland og tar kontakt med mennesker og organisasjoner som arbeider for demokrati og fred.

En undersøkelse om tros- og livssynsdialoger i Norge

I 2007 fikk Nansenskolen Gandhi-stipendiet fra Kultur- og kirke-departementet. Tema for studiet var en undersøkelse og vurdering av tros- og livssynsdialoger i Norge de siste 20 årene. Nansenskolen startet

med tros- og livssynsdialoger i 1980 og tidlig 1990-årene, og de siste par tiår har dette spredd seg og bl.a. ført til et eget Samarbeidsråd for alle tro- og livssynssamfunn. Tittelen på rapporten er «Styrke i mangfold?» Nå foreligger rapporten med tre artikler. En artikkel, skrevet av masterstudent Synnøve Stene presenterer den første større spørreundersøkelsen av folk som har deltatt i de mange dialogene. Inge Eidsvåg gir en historisk oversikt og Dag Hareide vurderer den samfunnmessige virkningen. Rapporten finnes digitalt på Nansenskolen hjemmeside:

www.nansenskolen.no

Fire debutanter fra Nansenskolen skriveskunstlinje

Hver høst arrangerer Nansenskolen en bokuke hvor årets forfattere presenterer sine bøker. I årets bokuke deltar også fire tidligere studenter som har debutert. Tre innenfor skjønnlitteratur: Ole Petter Arneberg, Julia Lossius Kahrs og Kjersti Annesdatter Skomsvoll, og en innenfor faglitteratur: Erik Møller Solheim. Skrivekunstlinja på Nansenskolen er nå 12 år, og hvert år ser vi noen som debutterer, mens andre vel finner ut at det var ikke dette de skulle leve av.

Nobels fredspris til folkehøgskolen i 2010 ... eller noe senere?

KETIL FOSS, PASVIK FOLKEHØGSKOLE

Tildelingen av årets fredspris til USA`s president Barack Obama, har ikke uventet skapt en smule debatt. Det er ikke første gang fredsprisutdelingen skaper kontroverser, og sikkert heller ikke siste gang. Men det å gi bort fredsprisen basert på mottakerens gode ord og visjoner, og ikke på faktiske gjerninger, kan jeg godt forstå mange stiller spørsmål ved. Jeg skal ikke gå nærmere inn på den debatten, Obama er tross alt det største lyspunkt i amerikansk politikk på mange 10-år. Vi får håpe fredsprisen tynger ham såpass at han klarer å sette sine visjoner ut i livet og evner å bringe mer fred enn krig ut i verden.

Hvis fredsprisen kan deles ut til en president viss land er tungt inne i to større kriger, og sikkert et ukjent antall væpnede konflikter, bare for å nevne noe, så kan vel vi i folkehøgskolen få den også? Tenk hvor flott det hadde vært om Haugsbø og Meling, sammen, kunne mottatt Nobels fredspris i Oslo Rådhus. Klart noen journalister ville undret seg da også; hvorfor er det for eksempel to organisasjoner som representerer folkehøgskolebevegelsen? Men grunnlaget for tildelingen ville nok ingen stilt spørsmål ved. Kanskje ville Jagland i sin tale til prisvinneren sagt noe sånn som: Folkehøgskolen tildeles Nobels fredspris for sin mangeårige innsats for mellom-menneskelig forståelse og folkeopplysning. Folkehøgskolen har gjennom sine dannelsesprosesser rettet mot ungdom klart å skape et fundament for en levedyktig fredskultur. Folkehøgskolen har med sin reisevirksomhet bidratt til å åpne ungdommens øyne for at de er en del av et større verdenssamfunn. De har slik skapt generasjoner av ansvarsbevisste verdensborgere. Det må videre trekkes fram at folkehøgskolen har mange ulike solidaritets-prosjekter som ofte går på tvers av religioner og kulturer, og som har lagt grunnlag for mer åpenhet og forståelse. På denne måten har folkehøgskolen som institusjon vært en pådriver og forkjemper for fredsarbeid på grasrotnivå. Og slik kunne Jagland sikkert fortsatt.

Hvor fantastisk hadde det ikke vært å få en slik pris, og for en markedsføringsverdi. Vi ville vært sikret statstilskudd for all uoverskuelig framtid, til og med om Frp hadde styrt landet. Ungdom fra inn- og utland ville stått i kø for et skoleår i våre folkehøgskoler. Vi har jo gode lobbyister i folkehøgskolebevegelsen som jobber for oss

mot myndighetene, men kanskje vi burde fått noen til å lobbyiere nobelkomiteen også? Folkehøgskolerådet bør også i den sammenheng vurdere å hyre inn et dyrt kommunikasjonsbyrå som med et kritisk blikk kunne frisert hele folkehøgskolelandskapet, slik at våre sjanser for en pris vil bli større.

Ja, det kunne vært noe det, å få en fredspris. For det er slik at når vi står oppe i eksempelvis internatkonflikter om noe så enkelt som en vaskemaskin, så drives det mye godt freds- og forsoningsarbeid. Kan det egentlig være noe som helst tvil om at vi fortjener en fredspris? Jeg tror Haugsbø og Meling må begynne å skrive på takketalen. Men klarer de å bli enige om hvem som skal holde den tro?

Studie- og gruppereiser

KILROY group travel er spesialister på å arrangere studieturer med høyt faglig innhold. Vi skreddersyr alt av program for våre grupper og tilbyr et variert og spennende utvalg av både kulturelt, sosialt og faglig program. Ta kontakt med oss i dag for et uforpliktende forslag!

Amsterdam	fra kr. 2 455,-	Brussel	fra kr. 3 575,-
London	fra kr. 2 635,-	Roma	fra kr. 3 520,-
Athen	fra kr. 3 485,-	Budapest	fra kr. 2 320,-
Lisboa	fra kr. 3 025,-	Paris	fra kr. 3 125,-
Barcelona	fra kr. 3 180,-	Dublin	fra kr. 2 510,-
Madrid	fra kr. 3 285,-	Praha	fra kr. 2 165,-
Beijing	fra kr. 6 735,-	Edinburgh	fra kr. 2 865,-
Mexico	fra kr. 6 500,-	Reykjavik	fra kr. 3 035,-
Berlin	fra kr. 2 499,-	Istanbul	fra kr. 3 395,-
New York	fra kr. 6 025,-	Krakow	fra kr. 2 675,-

Dette er bare et lite utvalg av våre reisemål. Har dere andre ønsker er det bare å ta kontakt.

NBI Prisen inkl. fly fra Oslo, 4-5 overnattinger på ungdomshotell/herberge samt alle skatter og avgifter. Prisen gjelder for grupper på min. 10 personer som reiser samlet tur retur. Prisene varierer ut fra reisedato, og vi har tatt utgangspunkt i billigste reiseperiode. Forbehold tas for prisendring og plassproblemer ved reservasjon.

kilroygroups.no - tlf.: 23 10 23 40
oslo.groups@kilroytravels.no

Kilroy
group travel

KALENDER

3D veiledningsseminar på Den internasjonale Højskole i Danmark, 23.–25. november

Internasjonalt seminar, Melsomvik, i regi av Internsjonalt utvalg, 26.–27. november

Seniorkurs for folkehøgskolelærere. Norsk Senter for Seniorutvikling, 30. november til 2. desember

Rogalandsmøtet, distriktsmøte NF/NKF, Karmøy 4.–5. januar

Rektormøte, Larvik, 18.–21. januar

Inspektormøte, 28.–29. januar

Nordisk vårkonferanse, Bærekraftig folkehøgskole, Nordens Folkliga akademi. 13.–14. april

EIT TYEDLEGARE KLASSESKILJE

Franz Kafka, Gustav Vigeland, Tom Waits. Kjende navn. Eller? Berre ein av fem studentar har fått med seg at Kafka forfatta «Prosessene». Ein av tre anar ikkje kven Gustav Vigeland er, skaparen av Vegelandsparken. Tom Waits er en *nobody* for majoriteten av dei studerande.

Forfattarar som Dag Solstad, Kjartan Fløgstad og Milan Kundera er så godt som ukjende blant dei aller fleste – i alle fall bøkene deira.

– Det er ille, seier professor ved Universitetet i Bergen, Jostein Gripsrud, og viser til fleire av funna i si eiga skiljeundersøking. Saman med kollegaene Jan Fredrik Hovden og Hallvard Moe gjennomførte han i 2008 ein omfattande studie av kulturelle allmennkunnskapar, interesser, smak, vanar og klassebakgrunn blant studentane i Bergen. Konklusjonen er nedslåande for alle som trur grunnleggjande kjennskap til kulturarven står på timeplanen til den spirande kunnskapseliten. Ifølgje Gripsrud viser undersøkinga ein drastisk reduksjon i kunnskap om kulturhistorie blant studentane, ei innsnevring av kulturell smak – og eit tydelegare klaseskilje.

Bt.no

NOBELPRISEN

Det er nok at Obama har gitt oss von for framtida. Å meine at den amerikanske presidenten ikkje fortener Nobelprisen hoppar over det poenget.

The Independent, London

UKENS TAPER

Hans Geelmuyden i Geelmuyden. Kiese fant det best å kutte Berit Kjølls mye omtalte regning med 300 000 kroner, etter at Næringsdepartementet bestemte seg for bare å betale 375 000 av regningen. Totalt var regningen på drøye 603 000. «Vi avskriver med lett hjerte restbeløpet» skriver PR-byrået, som sikkert er ute etter å rette opp fasaden etter en rådgivning som ikke umiddelbart framstår som spesielt god.

Ukeavisen Ledelse

STATSSTIPENDIAT

– Nå er jeg den første tateren på statsbudsjettet, sier sangeren Elias Akselsen (62). På statsbudsjettet for 2010 er han tildelt statsstipend som er på om lag 330 000 kroner i året. I 2009 var det 48 statsstipendiater i Norge.

Vårt Land

En oase i Tunisia

Lokalbefolkningen gleder seg til kultursenteret «Centre International Culturel et de Loisirs», blir ferdig. Her ønsker de kontakt med ungdommer og samarbeid med skoler i Skandinavia. Lærer på Hallingdal Folkehøgskule, Helge Sundstøl, er med på å drive prosjektet.

TEKST OG FOTO: HELGE SUNDSØL, LÆRER I REISELIV PÅ HALLINGDAL FOLKEHØGSKULE

På kamelryggen ut i Sahara.

For tre år siden ble jeg kjent med en interessant mann på en av studieturene våre med reiselivslinja. Vi var på reise i Tunisia der en norsk-tunisier med navn Slah Eddine Maamri var vår guide til ørken og oaseområdene sør i landet.

Slah, som han kalles til daglig, kom til Norge tidlig på 70-tallet. Da var han godt utdannet og ferdig barneverns-pedagog. I Oslo studerte han først norsk på Blindern og senere tok han journalishøgskolen. Som ferdig journalist jobbet han frilans for div. aviser, men det resulterte også i at han fikk jobb i Husbanken som førstesekretær og senere informasjonsleder med ansvar for Sifbo (innvandrere og flyktningeboliger).

Arrangerer tematurer

Da Slah på slutten av 90-tallet valgte å reise heim til Tunisia igjen, var det for å gjøre noe for landsbyen han kom fra, Zaouit El Arabe i Degache. Dette er en enkel landsby inntil en av de største og fineste daddeloasene sør i landet. Den ligger med utsikt over den store saltsjøen, Chott El Jerid, helt på grensa til Sahara. Dette er et fattig område med stor arbeidsledighet. Med hjelp fra en av sine tidligere oppdragsgivere i Norge startet han byggingen av et ungdoms- og aktivitetssenter i landsbyen. Han la også til rette for en tomt slik at det ble bygd en ny barneskole. Foruten en kafé som ble etablert på senteret, arrangerte han også filmkvelder, diskusjoner, konserter, håndverks-aktiviteter av forskjellig slag, utlån av bøker osv. Det ble fort en populær institusjon i byen og området rundt, både for ungdom og voksne, i hovedsak gutter og menn slik tradisjon i området var. Senteret ligger som en liten oase i byen med en fin hage full av daddelpalmer, fiken, aprikos, morbærtrær, sitrusfrukter, druer og granatepler samt massevis av blomster av alle slag. I tillegg til å drive senteret har han også i de årene etter at han reiste hjem arrangert studieturer, tema- og opplevelsesreiser for større og mindre grupper fra Skandinavia, blant annet fra folkehøgskoler.

Da jeg traff Slah igjen etter et halvt år spurte han meg om jeg hadde lyst til å være med i et spennende prosjekt. Svaret ble ja etter to dagers betenkningstid! Både som lærer og tidligere byggmester syntes jeg dette var interessant. Resultatet er at vi i dag bygger om og utvider det gamle senteret til å kunne ta imot overnattingsgjester med de nødvendige fasiliteter som følger med. Ferdig utbygd blir det overnattingskapasitet til ca 130 personer, med kjøkken og restaurant for det dobbelte. Arealmessig er dette til sammen ca 5000 kvm. fordelt på tre etasjer. Arkitektonisk bygges det som arabiskinspirert hotell, men aktivitetstilbudet og innholdet skal bli noe langt mer enn et vanlig hotell. Ideen er kulturutveksling på like plan mellom Tunisia og Skandinavia og spesielt Norge. Lokalbefolkninga går bare og venter på at senteret skal bli

ferdig. De er veldig ivrige etter å ha kontakt og dele sin kultur med oss, og vil også gjerne lære om oss i nord. Mange norske ungdommer som har vært på senteret over lengre tid har fått gode venner og blir ofte invitert hjem til ungdom fra landsbyen, og familiene deres. Senteret skal aktivt legge til rette og arrangere kulturarrangementer av forskjellig slag. Dette kan være i form av lengre kurs, men også i form av konserter, kulturkvelder og lignende. Slah selv er gammel musiker og har kontakter og venner på høyt nasjonalt nivå i Tunisia både innenfor musikk, litteratur og billedkunst. Så mulighetene for utveksling er mange. Også lokal kultur, håndverk og tradisjoner vil være et viktig emneområde. Livet i oasene og ørkenen likeså. Som et lite apropos til dette kan jeg nevne at den siste gruppa som besøkte oss hadde vanning og vannings-systemer som tema. Dette var ei gruppe fra Oslo som i 14 dager reiste rundt i hele landet sammen med Slah og studerte vanningsanlegg. Kultur kan være mangfoldig. Flere tidligere hovedfagsstudenter har også bodd hos Slah og skrevet hovedfagsoppgaven sin under veiledning av han.

Et sosialt prosjekt

Hver kveld kommer det minst et par hundre mennesker til kafeen på senteret, gutter og menn. Når senteret blir ferdig skal det legges til rette for at familier, kvinner og jenter også kan komme. Alt i dag kommer enkelte jenter. Dette er det ingen tradisjon for, men stedet er ordentlig og det blir akseptert. Dette er historisk, sier myndighetene. Store ord, men veldig moro å være med på. Tunisia er jo et muslimsk land der ca 98 prosent tilhører islam. Men i motsetning til nabolandene, og de fleste muslimske land ellers, så blander ikke tunisiene politikk og religion. Dette sammen med at en også har en stor, dominerende middelklasse som stort sett er fornøyd med levevilkårene, gjør at Tunisia er et fredelig og trygt land. For oss turister og besøkende er de åpne og imøtekommende.

Bryllup er stor fest i landet og mange bryllupsfester har blitt arrangert i senterets lokaler. Når senteret blir ferdig ligger det enda bedre til rette for slike arrangement. Noe av grunntanken vår er at det skal være så rimelig at lokalbefolkningen har råd til å være der og bruke senteret samtidig som en kan ta i mot andre grupper og turister, som gjerne må betale mer. Tunisia er jo ikke noe u-land, men det er veldig stor kontrast mellom de større byene og turistområdene i nord og til områdene i sør der senteret ligger. Vi driver ikke tradisjonelt bistasarbeid, men et sosialt prosjekt der vi skaper arbeidsplasser og utvikling sammen med lokalbefolkninga. I byggeperioden syssel-settes 25 – 30 mann. Når senteret kommer i drift vil det gi ca 30 – 40 permanente arbeidsplasser, mange av dem for kvinner. Prosjektet har stor støtte i lokalbefolkningen og hos myndighetene, både lokalt og sentralt. Vi har også vår

Fra King til Obama

Høstens store satsing på Nobels Fredssenter, utstillingen Fra King til Obama, åpnet fredag 25. september. Med fredsprisvinneren Martin Luther King jr. som midtpunkt, løfter fredssenteret fram den amerikanske borgerrettskampen på 1950- og 60-tallet.

© Paolo Pellegrin / Magnum Photos, USA. New Mexico. Albuquerque Convention Center. Barack Obama rally. February 2008

© Bob Adelman / Magnum Photos, USA. Washington DC. 1963

I utstillingen får publikum oppleve stemningen fra en tid som forandret Amerika. Historiske fotografier, taler, musikk og filmer presenterer Martin Luther King jr. og borgerrettskampen. Publikum kan ta med en bit av utstillingen hjem, ved å laste ned musikk og taler på mobilen.

– Voksne og barn vil få utbytte av å besøke utstillingen sammen, sier direktør ved Nobels Fredssenter, Bente Erichsen. Foreldre og beste-foreldre husker den amerikanske borgerrettighetskampen, og de unge fulgte Obamas valgkamp gjennom nye medier.

I 1964 mottok Martin Luther King jr. Nobels fredspris. Han var da 35 år gammel, og til da den yngste som noen gang hadde mottatt fredsprisen. Borgerrettsbevegelsens slagord «Du skal ikke gjengjelde vold med vold», sto sentralt i begrunnelsen fra Den norske Nobelkomité.

Martin Luther King jr. og borgerrettighetsbevegelsen banet veien for Barack Obamas historiske valgseier som den første ikke-hvite president i USA.

– Det er mange åpenbare felles-trekk mellom King og Obama, både i deres verdier, retorikk og gjennomslagkraft. Det har vært inspirerende

og interessant å skape en aktuell utstilling basert på sentrale historiske hendelser, sier Bente Erichsen.

Utstillingsperiode: 25. september 2009 til 11. april 2010.

Utstillingen er produsert av Nobels Fredssenter i samarbeid med Magnum Photos.

For mer informasjon: Kirsti Svenning, informasjonsrådgiver, tlf. 95 19 13 15, ks@nobelpeacecenter.org **www.nobelpeacecenter.org**

Det nye senteret reiser seg.

Slah Eddine Maamri (bildet) bygger kultursenter sør i Tunisia sammen med lærer ved Hallingdal Folkehøgskule, Helge Sundsdøl.

egen lille daddeloase som vi utvikler med nyplanting av daddelpalmer samt dyrking av grønnsaker, alt 100 prosent økologisk. Her er de lokale også med på eiersiden pluss at det gir arbeid til en familie.

Etter planen skal senteret være ferdig utbygd med sengekapasitet neste år. Vi ønsker da å kunne utvide tilbudet for skolene. Vi håper dette kan være et interessant reisemål og samtidig en mulighet for å komme tett på lokalbefolkningen i for oss en fremmed kultur, men som er vennlig og imøtekommende. Tunisia er et interessant land både kulturelt og historisk. Det er mye å se, fra Kartago i nord til beduinene i Sahara i sør. Mange arkeologiske utgravinger og mektige bygninger som er godt bevart og verd et besøk. For meg var det en stor

overraskelse at dette fantes her. Jeg kan som et eksempel nevne alt fra romertiden med amfiteatret i El Djem som noe av det fineste (samme som Colosseum i Roma). I ti år har Slah nå arrangert tema- og opplevelsesreiser i hele Tunisia. Opplegget blir skreddersydd etter den enkelte gruppes ønske og behov. Alt er enkelt sammen med Slah som snakker godt norsk samtidig som han kjenner Tunisia ut og inn. Inntekter fra reisene er svært viktig for å drifte senteret.

Dersom noen kan tenke seg å besøke oss, skoler eller enkeltpersoner, er det bare å kontakte undertegnede på Hallingdal folkehøgskule.

Dere kan også se på hjemmesida vår:

www.aljaridi.com

Folkehøgskole i Tyskland

I nummer en 2009 av Folkehøgskolen skrev Astrid Amelung om hennes diplomarbeid som blant annet handlet om muligheten for eksport av folkehøgskoleideen til Tyskland. I forbindelse med sine undersøkelser fant hun ut at det allerede fantes lange kurs i folkehøgskoletradisjonen i Tyskland. Imidlertid er tendensen i dag at disse langkursene erstattes av kortkurs med voksenopplæringspreg. En skole holder dog fast ved den opprinnelige ideen og tilbyr fem-måneders langkurs, slik den har gjort det helt siden 1919 – og der arbeider Astrid Amelung nå.

ASTRID AMELUNG — OVERSATT FRA TYSK

Vinterkurset Moving Times

Vinterkurset Moving Times – hjerte-barnet til Heimvolkshochschule Hermannsburg – er et personlighets-utviklingsprosjekt for 18–25-åringer. Kurset tilbys hvert år fra november til mars, og 15 til 25 svært ulike unge mennesker, noen fra utlandet, deltar på det hver vinter. I fem måneder bor de sammen som gruppe på Heimvolkshochschule Hermannsburg. De får heldagsundervisning som gir opplysning, erfaring og utvidelse av personlig kompetanse.

Sentralt innhold er yrkesorientering og yrkesplanlegging, politikk, psykologi og kommunikasjon, spiritualitet og søk etter mening, så vel som kultur og eventyr. I Heimvolkshochschulen er de overbevist om at den urolige tiden i overgangen til å bli voksen i en verden som endrer seg raskt, skal unge voksne tillate seg en personlig orienteringstid, en tid for forandring. De skal sammen oppleve en bevegende tid og bli i stand til å komme seg inn i verden på en fornuftig måte, altså endre tiden.

Prosjektet Moving Times er et allsidig utdanningstilbud som er kristelig preget, som varer hele vinteren og som er avstemmet etter unge menneskers spesielle ønsker og

temaer. Det er tenkt for alle som ønsker å kunne gå gjennom livet med mer selvbevissthet, ro og oppmerksomhet.

De tre viktigste målene for dette vinterkurset er:

Orientering

Finne ut hva som er viktig for mitt liv: Hva vil jeg jobbe med? Hva interesserer og beveger meg virkelig? Hvilken rolle spiller tro i mitt liv?

Opplevelse

Ha intensive erfaringer med meg selv og andre, erfaringer som man ellers sjelden får mulighet til å få: Oppleve hverdagen i en gruppe, oppdage og utvikle mine evner, dra på ekskursjoner til interessante områder, starte intensive vennskaper.

Kompetanse

Utvikle evner som, uansett hva man gjør siden, vil hjelpe en i livet: Kommunikasjonsevner, toleranse, tillit, selvbevissthet, konfliktløsningsevner og andre soft skills. I tillegg videreutvikling av allmenn-danningen og bevissthet om verdensproblemer.

Man kan trekke mange paralleller til den norske folkehøgskolen, men skolene skiller seg også fra hverandre. Antall elever er som nevnt lavere. En

ting er kapasiteten til skolene, men kunnskapen om tilbudet er dessverre også lav. I tillegg finnes det ingen inndeling i hoved- og bifag som på de norske folkehøgskolene. Et annet skille synes å være at «opplevelse» alene skjer i forbindelse med reise og store hendelser på norske folkehøgskoler. På Hermannsburg Heimvolkshochschule som er noe mindre bruker man (i motsatt til den observerte trenden på folkehøgskolene), mer tid på veiledning og på møtet med seg selv.

Vinterkurset kostet 2300 Euro, som er cirka 135 Euro pr kursuke. Inkludert i dette er, utover det pedagogiske tilbudet, også kost og losji. Dertil kommer individuelle kostnader til for eksempel materialer, ekskursjoner og inngangspenger.

Finansieringen skjer gjennom offentlige midler, donasjoner og stiftelsespenger. Tross dette, og her ligger den siste vesentlige forskjellen i forhold til den norske skolen, er de statlige overføringene minimale og for mange er et vinterkurs umulig av økonomiske grunner. Det finnes delstipender og også friplasser til rådighet, men de kan bare tildeles sporadisk.

Ikke desto mindre er vinterkurset Moving Times et spennende prosjekt i den tyske skolefloraen.

LEDIGE STILLINGER I FOLKEHØGSKOLEN

Bruk Folkehøgskolen til utlysning av nye stillinger ved deres skole.

Annonseformatene – moduler blir:

- Kvartside – 83 x 113,5 mm – kr 2.100
- Halvside – 170 x 113,5 mm – kr 4.100
- Helseide – 170 x 227,5 mm – kr 8.000

Magasinet kjøres i to farger – det betyr at annonsen kan ha en tilleggsfarge, det kan evt. ordnes av byrået etter ønske. Fargen vil være ulik pr utgivelse.

Deadline – 20. i måneden før utgivelse, som er februar, april, juni, september og november.

HVA BETYR FOLKEHØGSKOLE- PEDAGOGIKK FOR DEG

ODD HADDAL, PEDAGOGISK KONSULENT, NKF

Odd Haddal har de siste årene vært mer synlig for mange av de ansatte ved de frilynte skolene. Gjennom fellesprosjektene 3D veiledning og prosjektet bærekraft har mange fått møte denne ordrike og klartenkte pedagogiske konsulenten fra NKF med mange års erfaring fra folkehøgskolen. Selv mener han at hans CV i folkehøgskolesammenheng er full av hull til tross for at det var her han både begynte og mest sannsynligvis ender karrieren. Odd begynte som lærer i hva som ble kalt «teorifag». Faget hadde hovedvekt på litteratur i tillegg til fokuset på norsk språk.

Folkehøgskolepedagogikk oppsummerer Odd med følgende setninger:

– Folkehøgskolepedagogikk er en pedagogikk der arenaen er klarere definert enn utfallet av undervisningen.

– I folkehøgskolepedagogikken gjøres erfaringer og opplevelse om til livserfaring og kompetanse.

På det oppfølgende spørsmålet om når han første gang opplevde at han var en virkelig folkehøgskolelærer svarer han, etter en kort refleksjonspause:

Det var når jeg gjennom elevdiskusjoner, samtaler og møter kunne være sammen med elevene om en ide som både de og jeg interesserte oss for uten å ta hensyn til læreplan og progresjon. Det skjedde for eksempel i forhold til den aktuelle debatten på 70-tallet om at «storebror» ser oss, eller med andre ord om det å være borger og deltaker i samfunnet.

TEKST OG FOTO: RUNE SØDAL

Folkehøgskolen og friheten – en bokanmeldelse og litt om skoleslagets aktualitet

Etter å ha fått skoleslaget på litt mer enn armlengdes avstand, så framtrer en del forhold ved folkehøgskolen på en klarere måte.

HELGE FURNES, PENSJONIST OG OPTIMIST

For det første:

Skoleslaget er som pedagogisk institusjon en tilstand. Ikke en sykdom som svineinfluensa, men mer som en langvarig, ikke kjønnsbasert, graviditet. Den påvirker dine tanker, din energi, dine fantasier, din fysiske og mentale aktivitet hele tiden. I enhver situasjon relaterer du din innsats og opplevelser til andre mulig pedagogiske situasjoner og oppgaver – drømmer og fantasier, gevinster og mulige nederlag.

For det andre:

Elevene opplever tida på skolen som frihet. De opplever seg som frie mennesker.

Da blir spørsmålet – hva slags frihet?

Sommerens bokutgivelse på Res Publica av Quentin Skinner, *Vilkårlig makt* ga meg noen ledetråder til en forklaring på denne opplevelsen hos elevene.

Jeg er nemlig ikke tilhenger av svar som at elevene er så overstrømmende tilfredse fordi de ansatte er så snille, sjøl om de som oftest er det. Skinner tar opp et frihetsbegrep som først ble beskrevet av republikanere i England

under borgerkrigen 1642, som dreide seg om kongens enevelde.

Nå vant jo ikke republikanerne i England, så deres filosofiske begrunnelser havna på dynga. Skinner tar dette historiske materialet fram igjen. Slik jeg forstår teksten, så framstilles frihet som fravær av tilfeldig inn- gripen/tilfeldig makt. Det er retten/muligheten til tilfeldig makt som er det frihetsberøvende. Det er ikke avgjørende om den blir brukt, for vissheten om at den kan bli brukt er i seg sjøl styrende. Tilfeldig makt er terroriserende. Det er lett å se at dette ikke var populært hos eneveldige konger og deres klakører, men det avgjørende er om det har relevans i dagens samfunn.

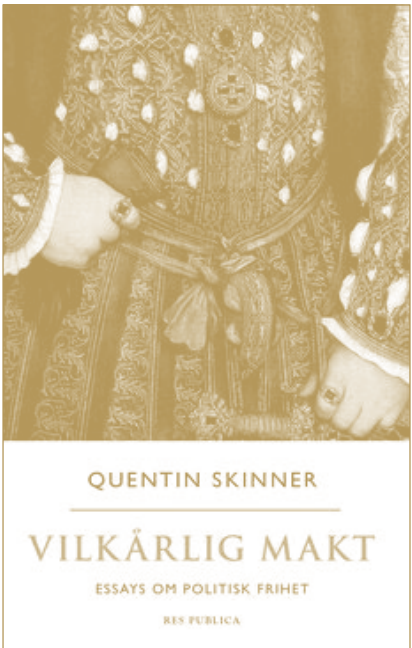
Her er presisjonen «tilfeldig» avgjørende. Det er ikke på tvers av frihetsbegrepet at en utsettes for styring, det avgjørende er hvordan denne styringa etableres. Styring innen gruppa, lokalmiljøet, samfunn, lag eller stat, behøver ikke gå på tvers av friheten. Det er den tilfeldige, uforutsigbare eller uforståelige maktutøvelse som er frihetsberøvende.

Det er her skoleslagets praksis i prosessorientert pedagogikk

kommer til sin rett. En medarbeider- og brukerorientert pedagogikk som har åpne arenaer, som legger til rette for multifunksjonelle grupper, brukermedvirkning i fag og skole- hverdag og åpner for samarbeid i selvorganiserte nettverk – basis- gruppene har mange ulike oppgaver, renhold/rydding, demokrati og kultur, elevene påvirker fagforløpet, «nerder» av ulikt slag oppfordres til å jobbe videre med sine saker for å presentere dette.

I sum er dette en pedagogikk som er eliminerende for tilfeldig makt. Den er en massiv trening i den arbeidsform som kalles den nordiske produksjonsmodellen. Dertil er den en presentasjon av mottiltak til den toppstyrte mål – middel filosofien som har påført oss finanskriser, uoversiktlig sykehusstruktur, dårlig jernbane og kunnskapsløftet.

Jo mer mål – middelorientert den offentlige skolen blir, jo flere ungdommer vil søke skoleslaget på jakt etter en tilstand av frihet – fraværet av mål – middel filosofiens tilfeldige tvang.

PRIS: 249 KR
RES PUBLICA FORLAG

NOEN KOMMENTARER TIL BOKEN:

QUENTIN SKINNER:

Vilkårlig makt. Essays om politisk frihet

«...Quentin Skinner tar et oppgjør med liberalismens frihetsdefinering.»

THOMAS BERG, NY TID, 18. 04. 2009

«Skinner er en strålende formidler, poengtert og tydelig i sine framstillinger.»

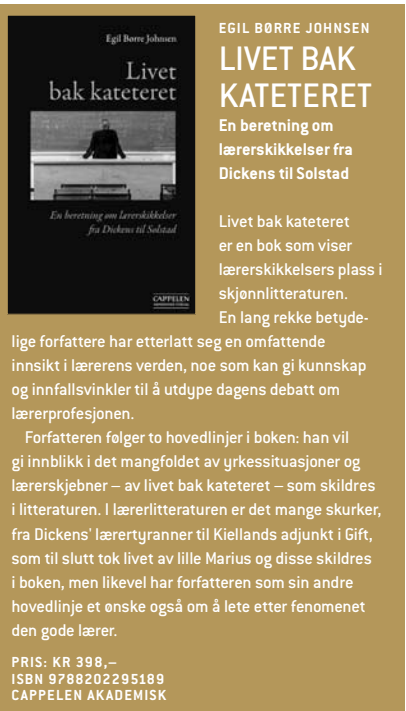
OLE JAN LARSEN, NRK, 07.05.2009

«..nå håper jeg svært mange plukker den opp, fordi spørsmålene som reises, oppleves så viktig i dag i kjølvannet av markeds- liberalismens sammenbrudd.»

BJØRGULV BRAANEN, KLASSEKAMPEN, 12.05.2009

«Jeg tror ikke vi kunne ønske oss et bedre eksempel på (...) hvordan historiske tekstanalyser griper direkte inn i samtiden – enn den artikkelsamlingen som nå foreligger på norsk. (...) Utvalget er smalt og modig. Det gjør boken til en filosofisk traktat og følgelig til en intervensjon i en pågående diskusjon, mer enn en presentasjon av en tenker.»

HELGE JORDHEIM, MORGENBLADET, 26.06.2009

EGIL BØRRE JOHNSEN

LIVET BAK KATETERET

En beretning om lærerskikkelser fra Dickens til Solstad

Livet bak kateteret er en bok som viser lærerskikkelser i skjønnlitteraturen. En lang rekke betyde-

lige forfattere har etterlatt seg en omfattende innsikt i lærerens verden, noe som kan gi kunnskap og innfallsvinkler til å utdype dagens debatt om lærerprofesjonen.

Forfatteren følger to hovedlinjer i boken: han vil gi innblikk i det mangfoldet av yrkessituasjoner og lærerskjebner – av livet bak kateteret – som skildres i litteraturen. I lærerlitteraturen er det mange skurker, fra Dickens' lærertyraner til Kiellands adjunkt i Gift, som til slutt tok livet av lille Marius og disse skildres i boken, men likevel har forfatteren som sin andre hovedlinje et ønske også om å lete etter fenomenet den gode lærer.

PRIS: KR 398,-
ISBN 9788202295189
CAPPELEN AKADEMISK

DEL 2 [DEL ÉN I NUMMER 3 2009]

Idrettens inntog og utvikling i folkehøgskolen

– I tråd med den Grundtvigske ånd, eller styrt av markedskrefter?

AV CHRISTIAN HOWLID, LÆRER MØRE FOLKEHØGSKULE

Epoke 3

1985–2002: Spesifikke linjer introduseres, «Idrettsskolen» i Numedal opprettes, kreative og sminkede linjenavn begynner å dominere. Studieturer til Europa blir vanlig.

Mens det frem til 70-tallet var mer vanlig med elev-rekruttering fra områdene rundt skolen, er tendensen skiftende på 80-tallet til at elever gjerne velger en skole på en annen kant av landet. Norge med sitt langstrakte land har til dels ulike kulturer som gir seg utslag i varianter av hvordan friluftsliv vektlegges og bedrives. Skolene og deres reklamebyrå tar derfor tak i disse geografiske og tradisjonelle forskjellene og lokker elevene til å ta del i det beste hvert sted har å tilby, og som skolen gjør til sitt særpreg.

Fra 1981 til 1989, må syv skoler innstille driften (*linje nr 1*). Dette er dramatisk for skoleslaget, og skyldes blant annet at elevkullene med 19 åringer synker dramatisk. Nedgangen i 19-åring-kullene vedvarer helt til starten på 2000-tallet, og medvirker til at ytterligere fem skoler må takke for seg når vi kommer til 2002. I denne perioden med nedleggelser av en rekke skoler i landet, er idrett og friluftslivslinjene blant de linjetyperne som holder best stand, og som trekker flest elever. Samtidig som idrett og friluftslivslinjene opplever økt popularitet, fylles ikke disse nok opp, slik de burde. Det er fordi antallet slike linjer også øker dramatisk disse årene, slik at det fortsatt blir kamp om elevene på disse linjene. Disse linjene får en kraftig vekst fra 77 linjer i 1985, til 128 linjer i 2002 (*linje nr 3*), på tross av at antallet skoler går ned fra 85 til 76.

På 90-tallet tar folkehøgskolene ett steg videre i kampen om elevene. De reiser på studieturer til utlandet, og tilbyr turer som kan vare over flere uker. Dette henger som nevnt sammen med de lave 19 års kullene på hele 90 – tallet, som medfører skjerpet konkurranse om elevene, og hvor ni folkehøgskoler må innstille driften. Men det henger også sammen ved at prisene på flybilletter synker både innenlands og

utenlands. Idrett- og friluftslivslinjene reiser til Østerike på ski, til Svalbard på vinter-ekspedisjonstur, til Lanzarote på vinteren for å drive med multisport m.m.

Grunnet den sterke konkurransen mellom skolene for å rekruttere elever, skjer en revolusjon på to fronter.

1. Navnene til idrett og friluftslivslinjene blir mer trendy, og
2. Spesifikke linjer som sandvolleyball, dykking, tae kwon do, ekstremsport, golf, surfing øker veldig i omfang.

I 1985 kom den første spesifikke idrettslinjen. Det vil si en linje som spesialiserer seg gjennom hele året på ett, eller ett fåtall fagfelt/idrettsgrener (eks. fotballinje) eller friluftslivsgren (eks. jakt og fiske). Dette var nytt i 1985, men er i dag den mest utbredte idretts- og friluftslivslinjetyper i folkehøgskolelandskapet (*linje 9 og 13*).

De spesifikke linjene fikk en noe treg start fra 1985 til 1996, men deretter skjøt de fart fra ni spesifikke linjer i 1996, til 25 i år 2000, 46 i 2002, og hele 102 i dag i 2009 (*linje nr 9*).

Dette bidro også sitt til at det kom en rekke spenstige og trendy linjenavn på 90 tallet.

Mot slutten av 80-tallet og begynnelsen av 90-tallet het de spesifikke linjene som regel «Idrett – fotball», «Idrett – sandvolleyball» osv. De beholdt idrett i linjenavngivingen.

Utover 90-tallet ble ordet idrett droppet, og helt nye linjenavn så dagens lys.

Jeg kaller disse linjenavnene for sminkede navn (*linje nr 4 og 5*) uten at det er noe negativt i det.

Det virker på meg som at færre og færre skoler, turte å kalle linjene sine kun for:

Idrett, friluftsliv, eller Idrett og friluftsliv. I stedet spratt det fram linjenavn som;

62°Nord, Linje Z, BBB (Ball, board, bike), Telemark og Golf, FBI (Friluftsliv, bibel, idrett), Basecamp Everest, Høgt og lågt med paragliding og dykking, Rocks’n Blocks, Sport Extreme Australia, Switch, X-Sport, Linje X m.fl.

Disse virket trolig mye mer forlokkende på ungdom enn de tradisjonelle navnene. Og dersom skolene i tillegg kunne skilte med en kul utenlandstur over to til åtte uker, enten linjevis eller for hele skolen, så desto bedre.

Epoke 4

2002 – fremover: Spesifikke linjer dominerer, kreative og sminkede linjenavn dominerer. Studieturer linjevis til fjerne strøk og av lang varighet blir vanlig. Rekrutteringen av elever tar seg opp fra 2006.

Da jeg i 2003 samlet data til min hovedfagsoppgave, ble det klart for meg at ikke alle idretts- og friluftslivslinjene rundt om i landet fikk nok elever. Gjennom et representativt utvalg av 70% av linjene ved alle skolene, var det en stor skjevfordeling mellom hvilke skoler med idrett- og friluftslivslinjer som hadde godt med elever, og hvilke som slet kraftig. Mange av de linjene jeg henvendte meg til var nede grunnet for få søkere, mens andre var i gang med så få som fra tre til åtte elever i klassene. Alle skolene kunne ikke vinne kampen om de sporty elevene. Og nettopp disse linjetyperne hadde nå for mange skoler blitt selve bærebjelkene for elevtallet på skolen, da tradisjonelle linjer som for eksempel kunst tapte terreng.

Jeg gjorde en statistisk beregning over endringer blant de Idrett/friluftslivsrelaterte linjene som endret profil eller linjenavn i Folkehøgskolekatalogen fra 2002 til 2003. Funnene indikerer at skolene og lærerne eksperimenterer med hvilke linjenavn og profiler som trekker elever. De som bommer med dette ett år eller to, endrer så navn/profil neste år.

Eksempler på noen av de 35 endringene på linjene fra 2002 til 2003:

FRA LINJENAVN	TIL LINJENAVN
Linje Z	Survival
Kajak	Dykking
Sport & Spennning	Idrett Alpe
62°Nord	Friluftsliv Alpe
Friluftsliv	Friluftsliv fra hav til tind
Komplett Friluftsliv	Friluftsliv hav
BBB	Friluftsleder
Friluftsliv	Dykking/kl
Telemark og Golf	Volleyball

Disse eksemplene viser noe av variasjonen og mangfoldet av idretten og friluftslivet slik det eksisterer i folkehøgskolen i dag. Det viser også hvor moteriktige navnene er, hvor fort de endrer seg, og hvor spesifikke mange av linjene er blitt. Det er bra med et stort og mangfoldig tilbud i folkehøgskolen, og med de rammene som eksisterer innen skoleslaget, ligger forholdene kanskje til rette bedre enn i noen annen institusjon for idrett og friluftslivs-utfoldelse. Det fleksible lovverket og idrettens og friluftslivets tradisjoner i den norske kulturen opp gjennom tidene har åpnet for disse mulighetene til å gi et så godt tilbud.

Perioden vi er inne i nå fra og med 2002, har lengre reiser enn noen gang, både av varighet og distanse. Ikke bare som en felles tradisjonell studietur mot slutten av året, men også linjevis. For idretts og friluftslivslinjene preges denne perioden av spesifikke linjer som reiser langt og dyrt mange uker og måneder. Vi befinner oss ikke lenger bare i Europa som i perioden 1985–2002. Nå er det om å gjøre å reise til de mest eksotiske stedene lengst mulig unna. Mange linjer fungerer som sports/reiselinjer, og det utbasuneres i navnet og profilen til linjene. I 2002 var 32,5% av linjenavnene usminkede, og i dag syv år senere er det bare 10% igjen som tør å kalle seg en «idrettslinje» (*linje nr 5*). Mange av linjenavnene trekker inn stedet de reiser på studietur, inn i linjenavnet sitt, som for eksempel; Ekspedisjon Grønland, Fjell og bre Svalbard, Fotball/Brasil, Friluftsliv – Bolivia, Idrett – Kenya, Klatring/Surfing/Brasil, Ski & Klatring Canada, Sport Extreme Australia.

Det blir trolig ikke så spennende å se hvilken linje av de to eneste ski- og klatre-linjene som får nok elever, av linjene «Ski & Klatring Canada» og «Ski og Klatring».

Det er godt å se det store mangfoldet av idrettsgrener, og de utallige måter å bedrive friluftsliv på, som eksisterer rundt om på folkehøgskolene i dag. La de ulike linjekonseptene inspirere oss til å bli kreative og lekne, slik at vi en dag finner på for eksempel å spille snøballgolf med innebandykøller ute på en minigolfbane som ble laget samme dag.

Idrettslinjenes posisjon i skoleslaget har beveget seg fra å være en minoritet til å bli en majoritet hva gjelder antall linjer og elever. Fra 70-tallet, hvor det eksisterte en idrettslinje på en av tre skoler, til i dag, hvor snittet er omlag tre idrettsrelaterte linjer pr folkehøgskole. Det er bra med fornying av linjekonsepter, men ikke for enhver pris for å trekke elever til sin skole. La det ikke gå på bekostning av muligheten til å utøve sang, musikk, teater, kreative og kunstneriske fag på skolene. La kvaliteten på undervisningen og tiden til å snakke med hver enkelt elev på linjene gjenspeiles i det store idrettslige mangfoldet vi som skoleslag har å tilby. Da gir vi gode vilkår for både elev og lærer til å trives i folkehøgskolehverdagen. Og hverdagene er det jo flest av – innimellom all reisingen. **(Se tabell side 34)***

Folkehøgskolens fremtid i Norge

I nr 4-2009 av Folkehøgskolen svarer Tor Grønvik, leder av Norges Kristeleg Folkehøgskolelag og Informasjonkontoret for kristen folkehøgskole, på mine to forslag til styrking av norsk folkehøgskole i fremtiden (Folkehøgskolen nr 2-2009). Hans svar bærer preg av å være uenig i forslaget til en felles strategisk viktig prosess. Det er selvfølgelig legitimt. Men i den grad svaret baserer seg på mulige misforståelser av mitt opprinnelige innlegg, vil jeg her komme med et par presiseringer.

AV ØYVIND BRANDT

Grønvik gjør et poeng ut av at det vil være uklart hvem som skal representere hvem i det han kaller en type skyggeorganisasjon på siden eller i tillegg til organisasjonene i dag. Dette må bygge på en feil oppfattelse av mitt forslag. Det er nettopp fordi det norske folkehøgskolelandskapet uten sammenligning er oppdelt i organisasjoner med ulike eiere og med hver sine agendaer og ansvarsområder, at det er behov for en samlende og reflekterende prosess for å sikre vår skolepolitiske stemme slik at våre skoleideer og skoler kan sikres levedyktige rammevilkår i en foranderlig fremtid.

180 graders feil lesing?

Mitt anliggende er derfor nettopp at dagens organisasjoner – ikke andre – forestår prosessen frem mot – og da ikke et formelt forpliktende vedtaksdokument, men et inspirerende grunnlagsdokument for et enda bedre koordinert og forankret arbeid med de

viktige sakene i de nærmeste årene. Det er 180 graders feil lesing av mitt forslag om Grønvik tror jeg foreslår en prosess som leder frem til en eller annen form for fasit eller vedtatt strategidokument som skal forplikte eller ensrette skolene. Nei. Det jeg foreslår er at vi felles, på tvers av skoler og organisasjonstilknytning, ved en gjennomtenkt felles prosess, kan identifisere og forankre noen sentrale områder det i fremtiden er viktig for de *eksisterende* organisasjonene å ha fokus på. En slik prosess og dokument vil være en viktig referanse i organisasjonenes og skolenes bestrebelser for et vitalisert og koordinert arbeid med skolepolitiske og pedagogiske viktige saker og det felles informasjonsarbeidet. Det er ikke sikkert innretningen på prosessen skal være slik jeg antyder i mitt opprinnelige forslag. Men jeg er overbevist om at vi som folkehøgskole trenger og vil tjene på en slik felles runde, nettopp i respekt for mangfoldet.

Blir rektorene involvert i revideringa av Folkehøgskolerådets vedtekter?

Når det gjelder mitt forslag om å revidere vedtektene til Folkehøgskolerådet til også formelt å representere skolene, slik at ikke skolene i mangel på formell representasjon finner andre kanaler i det skolepolitiske arbeidet, skal det være satt i gang et slikt arbeid, hvor det skal skyndes langsomt, heter det i svaret fra rådet i aprilnummeret av Folkehøgskolen. Det er gledelig å få vite at et slikt arbeid er i gang og vi ser frem til resultatet. Og det er både lurt og riktig om rektorene blir informert og involvert under veis. For her har ikke informasjonskontorene mandat i dag til å forhandle for skolene om denne representasjonen, med mindre årsmøtene gir et slikt mandat, for eksempel på kommende årsmøte i november. For det kan vel ikke være slik at rådet selv/NF og NKF avgjør dette alene?

Jeg er en samarbeidets mann. Som daglig leder for NKF og IKF er jeg stadig involvert i samarbeid og samordning av arbeidet sammen med kolleger i NF og IF. Informasjonskontorene har i mange år bygd alt felles informasjonsarbeid (og det er mesteparten) på en kommunikasjonsplattform vi har utarbeidet sammen. For hver revisjon har den blitt mer omfattende og bedre egnet til å samordne informasjonsarbeidet. For neste år knytter vi informasjonen tettere sammen med skoleutviklingsarbeidet, med 3D-veiledning som et godt eksempel.

Sett fra min posisjon er vi altså godt i gang med det Øyvind Brandt etterlyser. Skoleutviklingsarbeidet i NKF er forankret i prinsippprogram og i årlige handlingsplaner,

Folkehøgskolen og grønn politi kk

ANDERS HALS, SUND FOLKEHØGSKOLE

Folkehøgskolen er kommet for å bli. Skoleslaget har siden det ankom landet fra Danmark vært det skoleslaget som med størst stabilitet og tyngde har representert (først) en erstatning for den offentlige skolen og seinere utfylt tomrom skapt av den samme.

I dag sørger staten for det som folkehøgskolen begynte å ta tak i for 150 år siden. Folkehøgskolen har utviklet seg mer og mer henimot en skole med tilbud om faglig fordypning i noe som elevene kjenner til fra før, eller i form av modning gjennom danning og almenndanning. Dette har skjedd dels ved å tilby årskurs med faglig innhold som ungdom ellers ikke ville kunne få; dels ved å holde på internatet som boform. Elevenes sosialisering i internatlivet er av uvurderlig verdi. Folkehøgskolen har også vært standhaftig i det å holde seg på landsbygda.

Finnes det noe grønt i folkehøgskolene?

Hva bidrar skoleslaget med i et grønt perspektiv? La oss begynne med det positive.

1. Det orienterer til en viss grad elever og ansatte mot «naturen» ved sin plassering utenfor det urbane. Det bidrar til desentralisering eller i allefall nedbryting av fordommer mellom grupper.

vedtatt av årsmøtet etter høringer i lokallagene. Tradisjonelt organisasjonsdemokrati, altså. Det er sikkert tilsvarende i NF. Og flere skoleutviklingsprosjekter har vært felles. Men her er utviklingsmuligheter. I forlengelse av innspillene fra Øyvind ser jeg for eksempel at noen av resultatene fra samordning og samarbeid på sentralt nivå, gjerne kan spilles tilbake til «grasrota», både til mulig inspirasjon og slik at neste omgang av organisasjonsprosene kan forholde seg til noen felles temaer. Jeg er i alle fall beroliget av at vi er enige om at det er organisasjoner nok i norsk folkehøgskole og at vi får bruke dem som best vi kan.

Tilbake til ønsket om tilstrekkelig uenighet i folkehøgskolen. Det er bare samtaler med ulike meninger represen-

2. Samlivet på skolen og fravær av pensum og prøver gjør at underviste temaer og prosjekter kan modne på en mer naturlig måte enn i skoleverket ellers.
3. Folkehøgskolene har stor pedagogisk frihet.
4. Noen få av folkehøgskolene tilbyr økologisk landbruk (Fosen folkehøgskole også med trebåtbygging mm.) og håndverk (titalls kunst- og håndverkslinjer fordelt på mange skoler).
5. Ro og samvær bidrar til en viss grad til legitimering av temaer som mange elever ellers ikke ville ha noe forhold til, som for eksempel grønne temaer.

Hvordan bidrar ikke folkehøgskolen til bærekraftig utvikling?

Den økonomiske påvirkningen har «innhentet» folkehøgskolen også, og har ført til en ganske stor grad av markedstilpasning i stedet for grønn satsing. Lønnspress og oljeeffekt gjør at linjetilbudet i dag avspeiler dels elementer av yrkes-spesialisering (musikklinjene og teater), dels hobby (det er store grønne sprang mellom motor-avhengig ekstremsport, jakt, idrett og friluftsliv). Studieturer til fjerne land bidrar vel heller sjelden til en større bærekraft.

Mer konsekvens

Det er vel udiskutabelt at det finnes en virkelighet som er enda virkeligere enn den økonomiske, nemlig den økologiske. I skjæringspunktet mellom grønn ideologi, økonomi og generell utvikling

er det folkehøgskolens utfordring og framtid ligger. Vi har fått det illustrert gjennom skjellsettende erfaringer som Tsjernobyl-ulykken, (som vi må leve med for alltid), Irak-krigen og klima-problemene. Alle disse tragiske kjensgjerningene er både hver for seg og samlet fulle av signaler om (eller påminnelser om) at hverken økonomi, velferd eller noen form for samfunnsutvikling kan ha energi-avhengig industriell verdensøkonomi/marked som motor: Ingen stat, utdanningsinstitusjon, produksjonsenhet eller generell menneskelig aktivitet kan lenger overse det:

Vi må skape mye mer bærekraftige samfunn, og vi må faktisk gjøre det nå. Vi kan ikke vente på lyntoget før vi gidder å bli med.

Folkehøgskolen har de fleste forutsetninger for å kunne anspore utviklingen i dag, slik den gjorde fra 1860. Men hvis folkehøgskolen skal bidra til en grønnere framtid må den ta på alvor, og opp til drøfting at den selv må tro på dens egen evne til å utfylle/hjelpe samfunnet der dette ikke klarer det, slik som i Grundtvigs tid: Skolene må ha grønnere linjetilbud på årskurs og på kortere sommerkurs enn det de gjør i dag, og ikke minst: Ansettelsespolitikken må avspeile ønsket om en styrking av miljøprofil på skolene. Fosen folkehøgskole kan ikke gjøre alt for oss, men takk og pris for at de går foran!

tert man har sjanse til å bli klokere av. En strategiprosess for folkehøgskolen må midt i samordningen forutsette og oppmuntre til nytenkning. Det er en utfordring på grensen til det selvmotsigende å skulle lage en bevegelse for å videreføre arven etter opprørere og tradisjonsbrytere. Men det er jo det vi holder på med. Skremmebildet av hvordan det kan gå er dette engelske munnhullet: «Man – movement – monument». På vårt dårligste har vel folkehøgskolehistorien hatt islett av en slik utvikling. Det er uroen for å havne blant monumentene jeg har prøvd å gi uttrykk for. Det tror jeg også vi er enige om.

Om vitenskap, dikt og dannelse

– Det handler om filosofi, fysikk og matematikk og gjerne om dikt, men egentlig handler det om oss selv og hvordan vi oppfatter og orienterer oss i den verden vi lever i

Naturvitenskap eller realfag og teknologi for den del, har dessverre vært ganske fraværende i sommerens skriverier rundt begrepet «dannelse». At dannelse bør innebære at man har en viss allmenn kjennskap til kulturelle storheter som Ibsen, Shakespeare og Grieg er udiskutabelt, men å hevde at man bør være tilsvarende allment orientert om Arkimedes, Galilei og Newton er langt mer problematisk. Hva årsaken til tingenes tilstand kan være, skal jeg for det meste la ligge, og velger heller en litt mer direkte tilnærming til problematikken. Jeg underviser nemlig ofte i realfaglige emner med utgangspunkt i filosofi og idehistorie, og blander gjerne poesi med matematikk og filosofi med fysikk (eller var det omvendt?). Jeg tar meg ofte slike friheter, og har gjort det på samme vis i årtier.

AV DAGFINN EGGEN, REKTOR FANA FOLKEHØGSKULE

Helter og veier på stjernehimmelen

Det er høst og jeg går og venter på at det skal bli mørkere slik at jeg kan ta elevene med ut og se på stjernene. Stedet er Fana Folkehøgskule og på timeplanen står «Naturvitenskap og idehistorie». Knappt noe gjør så sterkt inntrykk som en himmel full av stjerner. Alt kunstig lys vi omgir oss med gjør at det ikke er uvanlig å treffe elever som nesten aldri har sett stjernene (unntatt på film da selvsagt). Spør jeg om noen har sett Melkeveien, hender det ofte at de ler og tror jeg tøyser. Det med Melkeveien er da bare tull? Så når det blir mørkt og skyfritt kan vi samle oss i den gamle renesanseshagen her på Store Milde, og alle får se med egne øyne at Melkeveien faktisk er der oppe. Vi finner også polarstjernen og kan orientere oss mot nord. Kanskje vi til og med kan se etter stjernestiene som polyneserne seiler sine båter etter i stillehavsnatten? Eller finne veien over havet til Grønland slik de sjøfarende vikinger gjorde? Skjønt

vikingenes veier under stjernene er nødvendigvis andre enn deres. At stjernebildene ikke er de samme over alt og at de endrer seg i løpet av året er også noe som må oppleves. Har noen f.eks. sett Karlsvogna opp ned?

Ingen stjernebilder er så flotte som Orion, skogens mektige jeger som ble så skammelig drept av Artemis og som Zevs plasserte på himmelen. Når Orion stiger opp på kveldshimmelen kan man føle seg trygg. Vel inne på skolen med tilgjengelig internett, sjekker vi selvsagt også «Hubble Ultra Deep Field»- linken på Astrofysisk institutts sine hjemmesider som viser oss titusener av galakser i jegeren Orions belte. Tenk at det er under 100 år siden man oppdaget at det fantes andre galakser i verdensrommet.

Liv blant stjernene

Finnes det liv der ute mellom stjernene? Den som ennå ikke har lurt på det er vel ikke riktig vel bevart. På nettet

finner vi også SETI@home sin hjemmeside, de leter etter signaler fra stjernene. Flere titusener amatører over hele kloden lar datamaskinene sine hjelpe til med å lete etter liv i verdensrommet. Det er rart å tenke på at i løpet av våre elevers levetid kommer man nok til å få svar på spørsmålet om det finnes liv på andre verdener. Det blir et historisk øyeblikk av dimensjoner! Allerede John Wilkins stilte dette spørsmålet på 1600-tallet. Boken finnes på internett og er et spennende dokument som kan tittes på – eller leses for den som vil det. Alt ligger bare et klikk unna! Slik kan vi undre oss over oss selv og tidligere tiders forestillinger.

En kulturell lekkerbisen

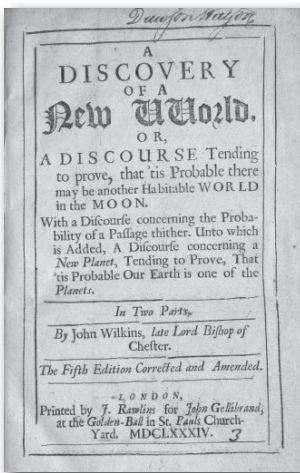
Men foreløpig er det for tidlig for Orion og litt for lyst til å få sett Melkeveien, så i dag er vi inne og tar utgangspunktet i teksten: «ISTORIA E DIMOSTRAZIONI INTORNO ALLE MACCHIE SOLARI E LORO ACCIDENTI», hentet fra tittelbladet i en bok fra 1613:

Skolen har heldigvis italiaslinje, så vi klarer å oversette den italienske teksten som viser seg å være fra Galileo Galileis bok om solflekkene. Å forsøke å lese en tekst på originalspråket er jo i seg selv en lekkerbisen – og enda mer spennende blir det når vi ser tittelsiden i faksimile og kan la oss fascinere av en av de virkelig betydningsfulle verker i Europas kulturhistorie. Slikt kan vi drive med, og særlig i folkehøgskolen. Drivkraften er nysgjerrighet og det har vi masse av. Hvorfor skulle man ellers være i folkehøgskolen?

Å se er å forstå

I vår tid skulle man tro det var vanskelig å få noen som helst til å undre seg over en bok fra 1613, men det skjer faktisk stadig vekk. Og det er særlig møtet med originalverket som fascinerer. Originale tekster brukes alt for sjelden i skolen. Selv tror jeg dette skyldes frykt for at man ikke skal tolke teksten «rett». Bøkene vi leser er gjerne bøker om bøker, en forfatters mening om en annen forfatters meninger. Ofte er likevel originalene best, der

finner vi de beste formuleringene og kan følge den opprinnelige argumentasjonen. I denne boken finner vi f.eks. Galileos tegninger av solflekkene.

Tegningene er jo utrolige og alle undrer seg. Hvordan fikk han det til? Han kunne jo ikke se direkte på solen med kikkert? På rekken av tegninger i boken kan man se at solflekkene flytter seg fra dag til dag, noe som også er helt sentralt i argumentasjonen i teksten. Å se er ofte å forstå, både for Galileo Galilei, elever og lærere. Her er det ikke snakk om animasjoner eller bilder på skjerm, hvor som regel innholdet (for å tekkes leseren) underordnes effektene. Penn og papir har alle egenerfaring med og et forhold til. Vi kjenner oss igjen, og kunne gjort det selv om vi bare skjønte hvordan. Vi fant svaret da jeg var med en tilsvarende folkehøgskolegruppe på solobservatoriet på Harestua. Med den gamle apparaturen så vi hvordan man projiserte solbildet fra soltårnet ned på et papirark. Det beste grunnlag for kunnskap er i alle fall en gang å ha sett med egne øyne. Å se er å forstå! Kunnskap er ikke dannelse i seg selv, men så klart en forutsetning.

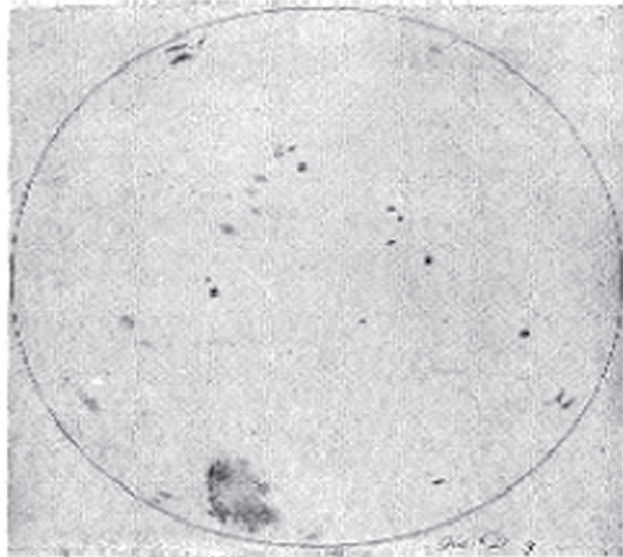
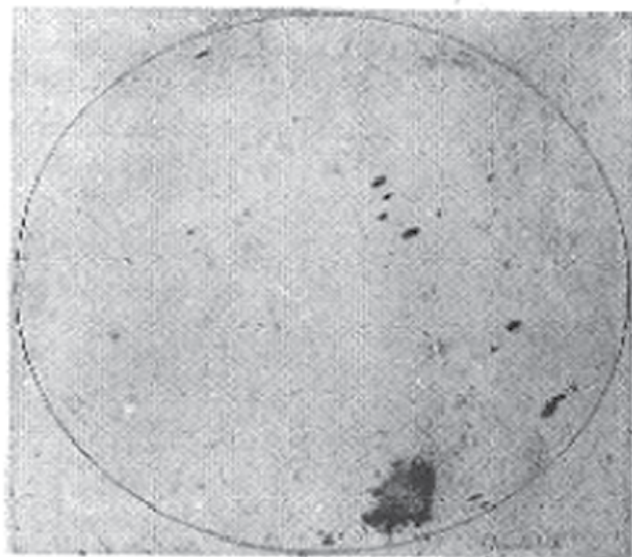
Et mirakuløst matematisk instrument

Vår neste samling handler om matematikk og om Arkimedes, mannen som for nesten 2500 år siden beregnet sirkelens omkrets ved hjelp av omskrevne og innskrevne mange-

kanter. Hvordan regner man i praksis ut omkretsen av mangekanter, for eksempel til en 96-kant? Ja, prøv bare å tegn en – med passer og linjal! Slikt har vi tid til å tenke på og burde forsøke å gjøre i folkehøgskolen. En passer er et mirakuløst instrument. Når så du sist en passer i folkehøgskolen? Med undring jakter vi på forståelse, og nøkkelen ligger i at vi drives av interesse og lyst.

Jeg husker en elev jeg hadde i Trondheim for mange år siden, som da jeg fortalte at Arkimedes brukte 22/7 som en tilnærming til π , høflig og smilende (!) rakk hånden i været og fortalte at det var verdien han hadde lært å bruke på Sri Lanka hvor han kom fra. De brukte altså Arkimedes sin verdi fra antikken! Hans lille bemerkning

«Med undring jakter vi på forståelse, og nøkkelen ligger i at vi drives av interesse og lyst»

*Människan sitter vid Diktens port;
hon talar om allt vad stort hon gjort
och allt vad stort hon ska göra.
Och solen lyser och skyn är blå.
Vem skrattar då och vem vill håna
och störa. Förunderlig är hon
att höra.*

FRA «VID DIKTENS PORT» AV NILS FERLIN

slo ned i meg som et lyn og jeg husker jeg ante et svelt av tusenårig kontinuitet og tradisjon. En kontinuitet som er ganske fraværende i vår lille norske skoleverden. Skyldes det at vi bor i et lite land med kort historie, eller var det kanskje et barn i badevannet? All skikkelig danning bygger på dype og levende røtter, uten det er den bare en tung bør.

Darwin er herlig

Det er Darwin-år i år, noe som ikke bør forbigås i stillhet, særlig ikke i folkehøgskolen. Hans «The Origin of Species» fra 1859 er kalt tidenes mest betydningsfulle bok. Kanskje jeg heller skal se litt på hans «The expression of the emotions in man and animals» fra 1872? Som tittelen forteller handler den om hvordan dyr og menneskers uttrykker følelser. Vi snakker mye om dyr i folkehøg-

skolen, og spørsmålet om dyr har følelser er jo aktuelt også i våre dager. Senest i sommer leste jeg i en hovedstadsavis at forskere nå hadde funnet ut at dyr nok hadde følelser! At Darwin skrev om dette for nesten 150 år siden visste jeg ikke om før jeg fant boken på et antikvariat. Kanskje vi tar for oss kapittelet med tittel «Joy, High spirits, Love, Tender feelings, Devotions»? For en herlig overskrift!

Sjarmerende danning

I disse timene handler det om utvikling av ideer og vårt verdensbilde. Det handler om filosofi, fysikk og matematikk og gjerne om dikt, men egentlig handler det om oss selv og hvordan vi oppfatter og orienterer oss i den verden vi lever i. Faget kan hete naturvitenskap eller idehistorie, og får vi ikke nok der kan vi holde seminar om «Myter og eventyr»? Innfallsvinkelen er en annen, men til den samme verden. I den virkelige verden finnes det nemlig ikke noe som heter matematikk og filologi, fysikk og astronomi, alt dette er jo i bunn og grunn menneske-spinn. Om forklaringene er forskjellige skyldes det menneskelige begrensninger, og det kan kanskje være sjarmerende? I folkehøgskolen kan vi gjøre mye og det meste handler om danning og allmennkunnskap, men slike ord er så belastede og tjener helst til å gjøre oss selvhøytidelige, og det er i alle fall ikke sjarmerende.

*«All skikkelig danning bygger
på dype og levende røtter, uten
det er den bare en tung bør»*

Minneord – Arnt Halvard Hassel

Arnt Halvard Hassel døde 27. juli. Namdals folkehøgskole tar farvel med en god venn og arbeidskamerat – og vi har mista en svært viktig medarbeider gjennom snart 30 år.

Arnt kom til Grong og Namdals folkehøgskole i januar 1980 – og ble en viktig person i overgangen til ei ny tid for folkehøgskolen. Han var den som for alvor brakte de første innslagene av såkalte «fremmede» kulturer til vårt lille bygdesamfunn i Grong. Han underviste fremmedspråklige elever i norsk språk, kultur og samfunnsforhold. Han var svært opptatt av at kulturutvekslinga skulle gå begge veier, og presenterte gjerne elevenes bakgrunn og kultur for norsk ungdom og bygda. Han var svært opptatt av ta folkehøgskolen skulle være en «vaksinasjon mot rasisme», og så på kulturelt mangfold som en uunnværlig del av en god folkehøgskole.

Arnt brakte med seg ungdomskulturen inn i skolehverdagen og lærergjerninga. Hans valgfag «Rock som kultur» er kanskje tidenes mest populære fag ved skolen. Her presenterte han de fleste sider ved ungdomskulturen, men med særlig vekt på musikk. Dette faget ga ham mange gode samtaler med elever som ellers kunne falle litt utenom i andre sammenhenger; i musikken fant de en felles interesse. Takket være hans åpenhet og kunnskapsrikdom, kunne han stadig overraske med sin kunnskap om både moderne populærmusikk, og obskure rockegrupper fra 60- og 70-tallet.

Det siste skoleåret har Arnt satt i gang et nytt pionærprosjekt for skolen; Europalinja. Her fikk han anledning til å bruke andre sider av sitt talent og sine interesser; hans samfunns- og politiske engasjement, hans interesse for kunst, kultur og historie, og hans store glede over å kunne vise fram et Europa litt utafor de faste løypene.

Arnt var også skolens bibliotekar – og vi våger påstanden at få skoler har et like oppdatert og rikholdig bibliotek som Namdals folkehøgskole. Han kjempa hardt for å beholde budsjettmidler til skolebiblioteket, brukte mye fritid på å handle bøker til biblioteket på salg, og fikk utrolig mye igjen for pengene. Han kunne fortelle like begeistra om ei lita oppslagsbok om sopp, som en ny roman av en favorittforfatter. Han skapte alltid leselyst – og utlånet i biblioteket vårt har vært jevnt høyt i ei tid der ungdom sies å lese færre bøker enn før. Det takker vi Arnt for.

Vi hadde stor glede og nytte av Arnts mange talent. Han var en kunstner, og arbeidet hans var alltid prega av flid og nøyaktighet. Dette gjaldt ikke bare i undervisninga; når han laga musikk- og bordkonkurranser, dekorasjoner, eller skulle være «bartender» under festkveldene på skolen, var alltid forberedelsene grundige, og resultatet deretter.

Mange år som tillitsvalgt i Norsk Folkehøgskolelag har gjort Arnt godt kjent i folkehøgskole-bevegelsen. Han var også med i styret for Namdals folkehøgskole som personalets representant. Hans internasjonale engasjement førte ham inn i styret for FN-sambandet Trøndelag. Han var også med i styret i Grong folkeakademi, og var en pådriver for å få i gang kulturell aktivitet i Grong, gjerne i samarbeid med folkehøgskolen.

Arnt var en livs-elsker som satte pris på så mange av livets gode sider. Vi skal minnes ham for hans kunnskaper om, og glede over litteratur, musikk, film, teater, god vin, mat, en god fotballkamp, og gode venners

lag. Hans evne til å møte alle med en åpen og inkluderende holdning, og hans vilje til å alltid sette av tid til samtalen. Og ikke minst – hans evne til å gjøre kjedelig rutinearbeid til kvalitetstid; med en kopp kaffe, god musikk – og kanskje en røyk til. Arnt hadde det aldri travelt, men fikk likevel utretta så utrolig mye.

Arnt var et sant folkehøgskole-menneske. Han var alltid opptatt av elevenes og skolens beste, og hadde klare meninger om utviklinga i folkehøgskolen. Det blir ofte sagt at det å jobbe i folkehøgskolen er en livsstil, og Arnt og Britt er lysende eksempler på det. Hele familien har levd i tett samspill med livet på Namdals folkehøgskole – og vi håper Britt, Bendik, Viktor og Martin nå kan finne styrke i dette fellesskapet til å komme gjennom ei tung tid.

Kjære Arnt – kanskje var vi ikke flinke nok til å fortelle deg hvor stor pris vi satte på deg. Du vil alltid være med oss videre, som en del av vår historie – og minnene vil bli en del av vår skoles mytologi. Du var en svært viktig bidragsyter gjennom 30 år, og vi mista deg så altfor tidlig. Vi vil ta med oss videre det du viste oss – med Nordahl Grieg sine ord:

*«Vi vil ta vare på
skjønnet, varmen
– som om vi bar et barn,
varsomt på armen»*

Takk for alt. Vi lyser fred over ditt minne.

BJØRN OLAV NICOLAISEN
NAMDAL'S FOLKEHØGSKOLE

Pølser og valgflesk på Ringerike

– Kult at skolen gjorde valget til noe stort, at det var kake for å feire og egen valgdagsmeny, sier Elise Albrektsen, Vesterålen, elev på Design & Fashion.
– Jeg hadde hatt dårlig samvittighet hvis jeg hadde spist kaken uten å stemme.

TEKST: ARNSTEIN LINSTAD, JOURNALIST

– Kjempelurt å lage en rebuskonkurranse som fikk oss til stemmelokalene. Det fremmet bevisstheten til valget også blant de som ikke var så interesserte, fortsetter Martin Øvergård, Trondheim, elev på Musikk og teater.

Litt nervøs

– Det var bra at skolen droppet skoledebattene. De er så kjedelige fordi ungdomspolitikkerne er så utrolig påstålige og kranglete. Jeg blir utrolig fort lei dem, sier Elise videre.
– Ja, skoledebattene er nesten bare baluba uansett, samtykker Martin.
– Jeg synes det var stort å stemme for

første gang. Var litt nervøs – var jo på en måte med på å avgjøre skjebnen til Norge. Det gir en følelse av makt å være med i det norske demokratiet. – Det er viktig å stemme. Gjør du ikke det, kan du ikke klage over resultatet heller, fortsetter Elise.

Valgvake

Nær ni av ti elever ved Ringerike folkehøgskole stemte ved årets stortingsvalg, viser tall fra skolen. Det betyr at valgoppslutningen var godt over ti prosentpoeng høyere enn ellers i befolkningen. Ved Ringerike folkehøgskoles eget valg viste resultatet at 63% stemte for et rød/

grønt alternativ (inkl. Rødt), mens 27% stemte for de borgerlige partiene. 10% stemte blankt. Skolens storsal var åpen under valgvakten. 15 elever valgte å sitte utover natten og følge med på storskjerm.

Naturlig å stemme

– Opplegget til skolen gjorde det helt naturlig å stemme. Det var gøy å gå rundt i Hønefoss med andre elever, slår Martin fast. – Dessuten var det kjempelurt å lage valgquiz og Hønefossquiz som del av internatkonkurransen. – Alle jeg snakket med var bare positive til opplegget, avslutter Elise.

Viktig å stemme: Martin Øvergård, Trondheim, musikk/teaterlev og Elise Albrektsen, Vesterålen, Design & Fashionelev, er skjønt enige om at det er viktig å stemme. Foto: Christian Fredrik Mikkelsen

– Vi fikk elevene til å stemme

Ringerike folkehøgskole er opptatt av at elevene skal lære å bli deltagere i samfunnet.

TEKST: ARNSTEIN LINSTAD, JOURNALIST
FOTO: CHRISTIAN FREDRIK MIKKELSEN, ELEV

– Vi ønsket å gjøre valget 2009 til demokratiopplæring i praksis. Allerede i god tid før sommerferien planla skolen hvordan valget skulle markeres. Målet var å skape blest og entusiasme rundt valget, og legge forholdene til rette for at elevene lett kunne forhåndsstemme, sier lærer Benedicte Hambro ved Ringerike folkehøgskole. – Vi tok kontakt med valgsekretariatet i Ringerike kommune. På den måten var valgfunksjonærene forberedt på storinnrykk av over 100 elever ved tre valglokaler.

Fra morgensamling til middag 10. september var dagen preget av valget. Dagen skulle være en fest og si noe om hvor viktig det er å bruke retten til å stemme. Kjøkkenet ble med på notene. Til lunsj serverte de kake for å feire alle førstegangsvelgerne. Til middag ble det servert pølser* og valgflesk (bacon). Dagen begynte med en skikkelig røverhistorie om valgets kval, deretter var det valgquiz, kort peptalk om valget og retten til å stemme og så rebus i Hønefoss på vei til valglokalene.

Skolen valgte å kutte ut de tradisjonelle skoledebattene. I stedet ble samtlige partier på Stortinget kontaktet, samt Rødt, bedt om å sende informasjon. Denne informasjonen lå lett tilgjengelig for elevene.

– **Men hvorfor slapp dere ikke politikerne til på skolen?**

– Vår erfaring fra tidligere valg, er at denne formen for debatt ikke er

særlig fruktbar, og den får ikke elevene til å gjøre det som er viktig, nemlig å stemme, sier Hambro. – Dessuten er de aller fleste av våre elever ferdige med videregående og har opplevd flere skoledebatter.

– Ringerike folkehøgskole valgte en litt spesiell metode for å få elevene til stemmelokalene?

– Ja, vi valgte å dele dem inn i grupper og sende dem ut på rebusløp i Hønefoss. Elevene fikk kart og fakta om byen der også valglokalene var lagt inn som stopp på ruten. Oppgaven var å bli kjent i Hønefoss i tillegg til å stemme. I etterkant fikk elevene nok en quiz, men denne gang om byen. Både valgquizen og Hønefossquizen var laget med et skjevt smil.

Ringerike folkehøgskole oppnådde det de ønsket: engasjement, aktivitet og å legge forholdene til rette for deltagelse i demokratiet.

* Pølser ble valgt etter følgende sitat fra den tyske politikeren Bismarck: "Den som vet hvordan pølser og lover lages, får aldri mer en rolig natts søvn". Sitatet ble naturligvis presentert for elevene før middag.

SLIK FIKK RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE ELEVENE TIL Å STEMME:

En formiddag ble satt av til:

- valgquiz som inngikk i den pågående konkurransen mellom internatene
- pep-talk om demokrati og medbestemmelse
- skolevalg
- rebus i Hønefoss m/innlagte stopp på valglokalene og etterfølgende quiz
- feiret valget med kake til lunsj
- pølser og valgflesk til middag
- valgvake i Storsalen

Sannerkonferansen

AV LARS SIGVE MELING

Endelig har sted og tidspunkt for den årlige tillitsvalgtkonferansen landet. Den gode gamle Feforkonferansen er historie. Denne samlingen som var tradisjon i mange, mange år var finansiert gjennom OU-midler overført fra staten. Ved overgang til HSH ble disse midlene betydelig redusert og vi måtte se oss om etter et rimeligere og lettere tilgjengelig sted – og nå har vi funnet det.

Tilbakemelding fra deltakerne på årets tillitsvalgekurs var enstemmig – Sanner hotell er perfekt for denne type konferanse. Kort vei fra Gardermoen, koselige, stemningsfulle lokaler og fantastiske måltider. Tidspunktet blir tredje uke i september – ettersom kurset er viktig med hensyn til skolering av de tillitsvalgte i gjennomføring av lokale forhandlinger.

Tradisjonen tro startet vi med kurs for de nye tillitsvalgte, det er viktig at de får noe tid for seg selv, og grunnleggende innføring i lover og avtaler. Hovedkurset tok for seg tillitsvalgtrollen, smidighet og menneskelige hensyn i nedbemannings- og omstillingsprosesser, og forarbeid/innspill til ny lesepliktsavtale.

Så alle NF-tillitsvalgte, ta fram kalenderen allerede nå og kryss av tredje uke i september 2010. Da skal du til Sanner for å bygge nettverk, lære, erfare og oppleve i flotte miljøskapende omgivelser – Sannerkonferansen er et faktum!

Til Kenya med Utdanningshjelpen

Julen 2008 arrangerte Utdanningshjelpen en tur til Kenya for engasjerte medarbeidere og andre interesserte. Kenya er hjemlandet til Felix Omondi Osok, tidligere folkehøgskoleelev og nå daglig leder i Utdanningshjelpen. Utdanningshjelpen har et stort engasjement i Kenya. De reiste dit for å lære og for å bli inspirert.

AV JOHAN ARON NIKLAS HALFEN

På en høyde ved Osiri beach, med Victoriasjøen i bakgrunnen. Medlemmer av Utdanningshjelpen med representanter fra Osiri Beach. Victoriasjøen i bakgrunnen. (Foto: Kristin Toverud Klaveness)

Historien om Felix og Utdanningshjelpen – en unik historie?
Formålet med turen til Kenya julen 2008 var å besøke noen av områdene hvor Utdanningshjelpen er engasjert for å gi barn og unge en mulighet til å ta en utdanning. Felix er selv født og oppvokst i Kenya. Som ung skoleelev hadde ikke familien til Felix penger til å betale for hans skolegang. Han stod med ett uten mulighet til å få en utdanning. Men Felix fikk hjelp utenfra. Mens han gjorde små-jobber for leger uten grenser hadde to nederlandske leger lagt merke til hans iver og glød. De ønsket å støtte han. Dette ga senere Felix en mulighet til å reise til Fredtun folkehøgskole, og han fullfører nå en mastergrad ved Universitetet i Oslo. Men det har også gitt Felix en mulighet til å hjelpe andre som er i samme situasjon som han selv var. Han stiftet Utdanningshjelpen i 2006 for å gi barn og unge i Kenya en mulighet til å ta en utdanning. Organisasjonen er basert på frivillig engasjement. Gjennom innsamlingsaksjoner, dugnadsarbeid og et tett samarbeid med blant annet Fredtun folkehøyskole støtter

Utdanningshjelpen nå over hundre elever i Maseno og Osiri i sør-vest og i Pokot i nord-Kenya.

Holdning og underholdning

Blant vi som var med på turen var det bare Felix som hadde vært i Kenya før. Nå skulle vi treffe mennesker vi hadde et nært forhold til gjennom Utdanningshjelpens engasjement, men som vi allikevel aldri hadde møtt. Vi hadde et tett program og var innstilt på å oppleve enda mer. Den første kvelden i Nairobi, Kenyas hovedstad, arrangerte vi en konsert med Stella, en norsk-kenyansk artist som støtter Utdanningshjelpen. Utestedet kokte nesten over av positiv energi og satte tonen for resten av turen. Den norske ambassadøren møtte gledelig opp på en fundraising vi hadde noen uker senere. Hun var mektig imponert etter å ha besøkt Osiri Beach ved Victoria-sjøen, hvor Utdanningshjelpen støtter flere elever med skolegang. Der fikk vi selv en strålende mottakelse. Vi besøkte dem under deres årlige festival og ble underholdt med dans, skuespill og konkurranser av ulike slag. Det ligger vakkert til ved den mektige sjøen. Dessverre er det et område som er hardt rammet av HIV-epidemien. Enkelte landsbyer har nesten ingen voksne overlevende. Men de som er igjen hjelper hverandre som best de kan. Det gjør et sterkt inntrykk når noen som har lite gir så mye av seg selv. Det inspirerer. Og her har vi helt klart noe å lære.

Vi tilbrakte nesten en uke i områdene rundt Victoria-sjøen. Foruten Osiri Beach ligger også Maseno her, en liten by rett på ekvator, hvor Utdanningshjelpen hadde sitt første engasjement. Vi hadde blant annet gleden av å møte Fweney-womens grup, som er våre lokale samarbeidspartnere og hjelper oss med å rekruttere motiverte barn som trenger støtte til utdanning.

Til ettertanke

Etter å ha reist Kenya på kryss og tvers i tre opplevelserike uker sitter en igjen med mange inntrykk. Alle stedene vi dro møtte vi varme mennesker som engasjerte seg frivillig for å gi barna der en bedre fremtid. Det var en utrolig

livskraft som strømmet ut av dem mens de snakket om sitt engasjement, sine utfordringer og sitt håp for fremtiden. Det slår en hvor fattig og kald tilværelsen ville vært dersom ikke vi mennesker er villige til å stille opp for hverandre.

Bli med til Kenya

Lokal kjennskap er viktig for Utdanningshjelpen. Vi jobber med lokale grupper og organisasjoner for å sikre tett oppfølging av de barna vi støtter. Derfor arrangerer Utdanningshjelpen også jevnlig turer til Kenya. Fredtun folkehøgskole var med oss til Kenya i 2007. Bli med på neste tur!

Mer informasjon på **Utdanningshjelpen.no**

Rekordmange elever på norske folkehøgskoler

AV DORTE BIRCH

Norske folkehøgskoler har til sammen 7000 sengeplasser. I år har folkehøgskolene 6963 elever, hvilket betyr at mange folkehøgskoler er fulle og vel så det. IF-skolene har hatt en gjennomsnittlig framgang på 11 prosent i forhold til i fjor. Andelen gutter på folkehøgskolene har gått kraftig fram. Dette skyldes antakelig en blanding av at mange skoler har opprettet linjer tilpasset gutter, at det er markedsført mer mot gutter og at forsvaret ikke kaller så mange gutter inn til førstegangs-tjeneste lenger.

Neste år

IF planlegger nå neste års markedsføring, PR og informasjon, mye av det i samarbeid med IKF. Folkehøgskolekatalogen er klar til å gå i trykken, hjemmesidene justeres og det gjøres avtale om annonser, messer og StudieStart.

IF vil, i samarbeid med IKF, lage et bilag i Aftenposten igjen siden dette var en såpass stor suksess i fjor. Etter all sannsynlighet vil også bilaget komme i Bergens Tidende og Adresseavisen. Vi vurderer også TV-annonsering på etter-

middagene når ungdommer ser på TV.

Årsmøte og rektorforum

4. til 6. november møtes rektorene på IF-skolene i Drammen til IFs årsmøte og rektorforum som arrangeres i samarbeid med NF.

Nye ansatte

Både Marte Fougner Hjort og Marianne Vindspoll er i permisjon fram til neste høst. Som deres vikarer i IF er Jorunn Sørlie Larsen og Kyrre Goksøyr ansatt.

* FORTSETTELSE FRA SIDE 24–25

STATISTIKK OVER IDRETT OG FRILUFTSLIVSLINJER I FELLESKATALOGEN I FHS

NR		1932	1945	1946	1958	1964	1968	1971	1973	1975	1978	1981	1985	1989	1992	1996	2000	2002	2003	2009
1	Totalt antall skoler								85	86	88	88	85	81	82	80	81	76	76	75
2	Antall skoler med idr./fril.linje	1	2	3	5	12	13	23	30	32	47	63	66	56	59	62	62	57	58	58
3	Antall linjer med idr./ fril.								30	32	47	70	77	77	89	92	122	128	132	191
4	Usminkede linjenavn								26	27	40	43	45	36	41	43	43	42	39	20
5	Usminkede linjenavn i %								86,7	84,4	85,1	61,4	58,5	46,8	46,1	46,7	35,2	32,8	29,5	10,5
6	Idrettslinjer								27	28	20	23	27	29	37	21	15	19	15	19
7	Friluftslivslinjer										8	25	29	21	35	42	66	44	44	51
8	Kombiliner								3	4	19	22	20	21	10	20	16	19	17	19
9	Spesifikke linjer												1	6	7	9	25	46	56	102
10	Skoler med idrettsrelaterte linjer delt på totalt antall skoler i %								35,3	37,2	53,4	71,6	77,6	69,1	72	77,5	76,5	75	76,3	77,3
11	Antall linjer pr skole								35,3	37,2	53,4	79,5	90,5	0,95	109	115	150	168	173	255
12	Antall linjer pr skole med idr/ fril.livs linjer								100	100	100	111	117	138	159	148	197	225	228	329
13	Fordeling mellom antall idrett, fril.liv + kombiliner mot spesifikke								100	100	100	100	98,7	92,2	92,1	90,2	79,5	64	57,6	46,6

Hvilken verden vi overlater

Kloden er ikke bestandig!

AV TERJE JOHANSEN

«Bobleungdommen» Foto: Vårin Sofie Johansen

«Dragegutten» Foto: Oddvar Aadnanes

I påsken var jeg i Mongolia, – landet i øst som for en tid tilbake var dekket av trær på lik linje med Norge. «Dragegutten» David bor i dag sammen med sin familie i Ulaanbaatar. Han flyttet fra trebeklede åser rundt mjøsbyen Hamar, til golde tørre områder med sanddyner og ørkenspredning. Samme år står «Bobleungdommen» Vetle foran tuntreet av eik, på familiehytta ved Mjøsa, og tenker at det har vært i overkant mye regn denne sommeren. *Jammen godt vannet kan blandes med såpe og komme til nytte.*

Kloden vår er i forandring! Disse to guttene skal selv bli menn og en gang omtales som forfedre, hvilke muligheter ble de gitt? Egentlig?

Er det dommedagsoverskrifter som virker avskrekkende på oss og som får oss til å handle annerledes?

**Polarisen smelter
raskere enn antatt!
Havet stiger!
Ørkenen vokser!**

Eller finnes det en annen vei til kunnskap og refleksjon?

Miljøpiloten «Bærekraftig folkehøgskole» søker å være et alternativ som gjennom sin metode og erfaringspedagogikk fører til oppdagelser som igjen kan føre til endring. 4 – 6. november samles norske, svenske og danske folkehøgskoler for å styrke den nordiske erfaringsutvekslingen om gode eksempler på en bærekraftig praksis. Rønningen, Risøy, Solborg, Sund, Skiringssal, Skjeberg og Fosen er

deltagerskoler som er plukket ut til samarbeidet med «Balanseakten» (www.balanseakten.no). Videre blir det spennende å se hva som kommer ut av Klimatoppmøtet i København 7.–18. desember, og Nordiske folkehøgskolars Vårkonferanse i Kungälv 13.–14. april. Sistnevnte samling kommer i sin helhet til å være viet klima og miljø og er et samarbeid med Ecocentrum i Göteborg.

Så hvilke ord og hvilken metode skal vi bruke i vår tilnærming til klima- og miljøutfordringene i vår folkeopplysning? Hvilke handlinger kommer som en naturlig handlingsfølge? Kan folkehøgskolens bidrag utgjøre en forskjell for hvilken verden vi overlater til kommende generasjoner?

Hva tilbys gjennom PUF neste år?

Siden 2005 har den pedagogiske styringsgruppa (representanter for IF og NF) vært samlet hver høst for å planlegge PUF-tiltak (Pedagogisk Utvikling i Frilynt Folkehøgskole) for året etter. I år møtte Elin Evenrud (Buskerud), Sølvi Pettersen (Idrettsskolen Numedal) og Tore Haltlie (Sund) til en to dagers lang samtale i september. Representantene skulle i løpet av møtet komme frem til og prioritere tiltak som ivaretar de ansattes behov og samtidig skaper engasjement for pedagogisk utvikling i folkehøgskolen.

AV RUNE SØDAL / FOTO: ØYVIND KRABBERØD

I 2009 har det vært mindre påmelding til pedagogiske utviklingstiltak enn de foregående årene. Vi sendte ut et spørreskjema for å kartlegge ønsker for den videre utvikling uten å motta stor respons. Hva dette kommer av er uklart, men vi håper at det vi søker støtte om å gjennomføre i 2010 er av interesse. Søknaden for 2010 går fra PUF til Folkehøgskolerådet 1. november.

Samtalen dreide innom mange spennende og utfordrende temaer de to dagene. Psykisk helse, demokrati, relasjonell kompetanse, holdningsarbeid i forhold til rus samt allmenndannelse og undervisning var noen av dem. Et annet tema som ble mye diskutert var målgruppe. Hvilke ansattegrupper har blitt mest prioritert i PUF sin historie fra 2005?

Mot slutten av andre dag ble det enighet i gruppa og vi besluttet å videreføre prosjekt som har skapt interesse og engasjement samt komme med en ny hovedsatsning. Den nye store satsningen fra PUF har arbeidstittel: **«arbeide med fag og ikke i fag»**. Dette utsagnet blir ofte brukt i folkehøgskolesammenheng for

å illustrere at faget i folkehøgskolen er et middel og ikke et mål. Er du friluftslivslærer? Eller bruker du dette faget for å oppnå noe annet?

Tiltaket retter seg mot lærere og PUF kommer til å invitere til en stor samling for lærerne i 2010. På samlingen ønsker vi å synliggjøre det særlige ved det faglige arbeidet i folkehøgskolen samtidig som vi vil legge til rette for faglig utvikling og nettverksdannelse mellom lærere på like felt.

Rune Sødal, pedagogisk leder i Norsk Folkehøgskolelag.

Følgende program vil det bli søkt støtte om fra Folkehøgskolerådet i 2010:

- Oppfølging av prosjektet «bærekraftig folkehøgskole».
- Videreutvikling og dokumentasjon av 3D prosjektet.
- Samling for praktisk personale.
- Tiltak for lærere som skal gi faglig utvikling og mulighet for å danne nettverk i forhold til sine fag.
- Livsfasekurs for ansatte i folkehøgskolen i aldersgruppen 40–50 år.
- Støtte arbeidet med å lage en bok om folkehøgskolen med tittel «Danning før Utdanning».
- Åpen pott som er disponibel for mindre prosjekt som dukker opp underveis i 2010.

Vi håper dette skaper interesse på folkehøgskolene.

Forslag til Statsbudsjett 2010

AV ODD ARILD NETLAND

Regjeringen Stoltenberg II har lagt fram sitt forslag til statsbudsjett for 2010.

Den rød-grønne regjeringen foreslår et samlet tilskudd til folkehøgskolene på kr. 641 301 000 som innebærer en økning på 3,5 % i forhold til tallene for 2009.

I budsjettforslaget sier departementet at de har foreslått tilskuddet på samme nivå som i 2009.

Dette er positivt og Folkehøgskolerådet er glad for videreføringen og kostnadsjusteringen slik den kommer til uttrykk i budsjettforslaget.

Folkehøgskolerådet er også glad for at regjeringen har gitt tillatelse til oppstart av Setesdal folkehøgskole fra høsten 2010 og at de har lagt inn en ekstra ressurs på 2 mill. til dette.

Når en tar hensyn til opprettelsen av Setesdal folkehøgskole og et redusert tilskuddselevtall for 2010, er den reelle økningen på kap. 253 på 4,6 %.

Budsjettforslaget er et uttrykk for at departement og regjering ser positivt på folkehøgskolen. Dette harmonerer også med signaler fra et stort flertall i Stortinget som sier:

«Årleg justering må finne stad på grunnlag av elevtalsutvikling og generell kostnadsutvikling. Komiteen meiner det er viktig at finansierings-systemet er forut-seieleg for skolane»

INNSTILLING. O. NR. 85 – 2001–2002

Forslaget harmonerer også med en økende popularitet blant søkerne, de unge.

Per 1. oktober er det registret 6965 elever på langkursene. Dette innebærer et belegg på 99,5 % av godkjent internatkapasitet.

Vi har valgt å fokusere på det positive i forslaget til tilskudd til folkehøgskolene, men det er også noen mørke skyer:

1. I lengre tid har ikke tilskuddet til folkehøgskolene holdt tritt med kostnadsutviklingen. Sammenlignet med tilskuddet til skoleslaget på midten av 90-tallet og fram til i dag, har hver enkelt skole «mistet» 1 mill kroner i tilskudd.
2. Skoleslaget har ikke vært jentstand for en generell satsning i forbindelse med innføringen av IKT i skoleverket.
3. Tilskuddsmodellen har favorisert særtilskuddet til de fire skolene som har satset spesielt på funksjonshemmede elever, på bekostning av den elevavhengige satsen til ordinære elever.
4. Overhenget fra lønnsoppgjøret i 2008 er så stort at økningen i tilskuddet for 2010 burde vært høyere enn 4,6 %.
5. Den økte elevtilgangen kan også være en utfordring og føre til en ekstra utgift ved at en bruker et høyere undervisningstimetall enn tilskuddet tilsier.
6. Seks søkere har bedt om tillatelse til oppstart av nye folkehøgskoler, bare én søknad ble godkjent. Folkehøgskolerådet hadde håpet på godkjenning av flere skoler, bl.a. har Rådet prioritert Kristiansand folkehøgskole og Setesdal folkehøgskole og beklager at Kristiansand ikke fikk godkjenning.

Punktene ovenfor har Folkehøgskolerådet tidligere tatt opp med Kunnskapsdepartement og Storting. I prosessen framover til endelig vedtak av budsjettet i desember, vil Rådet ta det opp på nytt med KUF-komiteen.

Folkehøgskoler tilknyttet NF/IF

AGDER FOLKEHØGSKOLE

4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00 – Fax: 38 16 82 01
Rektor: Reidar Nilsen

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE,

RINGSAKER
2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70 – Fax.: 62 35 73 99
Rektor: Ola Bergum

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90 – Fax.: 32 75 04 80
Rektor: Arild Mikkelsen

BØMLØ FOLKEHØGSKOLE

5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50 – Fax.: 53 42 56 51
Rektor: Magne Grøneng Flokenes

ELVERUM FOLKEHØGSKOLE

2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00 – Fax.: 62 43 52 01
Rektor: Åsmund Mjelva

FANA FOLKEHØGSKOLE

5259 Hjellevad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60 – Fax.: 55 52 63 61
Rektor: Dagfinn Eggen

FJORDANE FOLKEHØGSKOLE

Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80 – Fax.: 57 86 16 30
Rektor: Arne Hagen

FOLLO FOLKEHØGSKOLE

1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50 – Fax.: 64 98 30 60
Rektor: Sissel Onstad

FOSEN FOLKEHØGSKOLE

7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85 – Fax.: 73 85 85 86
Rektor: Wiggo Sten Larsen

HALLINGDAL FOLKEHØGSKOLE

3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70 – Fax.: 32 07 96 71
Rektor: Mildrid Nesheim

HARDANGER FOLKEHØGSKOLE

5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00 – Fax.: 53 67 14 01
Rektor: Trond Instebo

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL

FOLKEHØGSKOLE
3626 Rollag
Tlf.: 31 02 38 00 – Fax.: 31 02 38 19
Rektor: Solvi Pettersen

JÆREN FOLKEHØGSKULE

4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00 – Fax.: 51 78 85 01
Rektor: Dag Folkvord

KARMØY FOLKEHØGSKULE

4291 Koppervik
Tlf.: 52 84 61 60 – Fax.: 52 84 61 61
Rektor: Kjell Arne Medhaug

LOFOTEN FOLKEHØGSKOLE

8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80 – Fax.: 76 06 98 81
Rektor: Brynjar Tollefsen

MANGER FOLKEHØGSKULE

5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70 – Fax.: 56 34 80 71
Rektor: Geir Rydland

MØRE FOLKEHØGSKULE

6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99 – Fax.: 70 04 19 98
Rektor: Odd Arve Steinvåg

NAMDALS FOLKEHØGSKOLE

7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00 – Fax.: 74 33 18 99
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen

NANSENSKOLEN

2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00 – Fax.: 61 26 54 40
Rektor: Dag Hareide

NORDISKA FOLKHØGSKOLAN

Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Fax.: 00 46 303 648 31
Rektor: Beate Fasting

NORDMØRE FOLKEHØGSKULE

6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00 – Fax.: 71 65 89 19
Rektor: Kristian Lund Silseth

NORD-NORSK PENSJONISTSKOLE

8920 Sømna
Tlf.: 75 02 92 80 – Fax.: 75 02 90 36
Rektor: Einar Jakobsen

NORSK SENTER FOR SENIORUTVIKLING

NORSK PENSJONISTSKOLE
3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00 – Fax.: 33 33 55 55
Rektor: Øyvind Brandt

PASVIK FOLKEHØGSKOLE

9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92 – Fax.: 78 99 51 25
Rektor: Åsmund Røst

PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE

7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00 – Fax.: 73 81 20 70
Rektor: Ingegjerd Sverre Smeby

RINGEBU FOLKEHØGSKULE

2630 Ringebu
Tlf.: 61 28 43 60 – Fax.: 61 28 43 61
Rektor: Harald Midtsund

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

3510 Hønefoss
Tlf.: 32 17 99 00 – Fax.: 32 17 99 09
Rektor: Einar Westheim

ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

2050 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10 – Fax.: 63 97 34 10
Rektor: Gry Husum

SELJORD FOLKEHØGSKULE

3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40 – Fax.: 35 05 80 41
Rektor: Terje Heggernes

SKIRINGSSAL FOLKEHØYSKOLE

3232 Sandefjord
Tlf.: 33 42 17 90 – Fax.: 33 45 96 70
Rektor: Hallvard Smørgrov

SKJEBERG FOLKEHØYSKOLE

1747 Skjeberg
Tlf.: 69 16 81 04 – Fax.: 69 16 87 82
Rektor: Karsten Schroeder

SKOGN FOLKEHØGSKOLE

7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20 – Fax.: 74 09 60 95
Rektor: Jan Kjetil Haugen

SOGNDAL FOLKEHØGSKULE

Pb 174, 6851 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75 – Fax.: 57 62 75 70
Rektor: Mai-Evy Bakken

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE

2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70 – Fax.: 62 96 70 89
Rektor: Lasse Sandberg

SOLTUN FOLKEHØGSKOLE

9440 Evenskjer
Tlf.: 77 08 99 30 – Fax.: 77 08 99 40
Rektor: Gunnar Arne Eriksson

SUND FOLKEHØGSKOLE

7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00 – Fax.: 74 12 49 10
Rektor: Tore Haltli

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE

5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10 – Fax.: 53 47 01 11
Rektor: Mona Økland

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE

2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00 – Fax.: 62 54 05 55
Rektor: Jon Krognæs

TORSHUS FOLKEHØGSKULE

7320 Fannrem
Tlf.: 72 47 98 50 – Fax.: 72 47 98 51
Rektor: Torkjel Solem

TOTEN FOLKEHØGSKOLE

2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00 – Fax.: 61 14 27 15
Rektor: Arne Opedal

TRONDARNES FRILYNT FOLKEHØGSKOLE

9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77 – Fax.: 77 04 00 78
Rektor: Chris Buunk

TRØNDERTUN FOLKEHØGSKULE

7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50 – Fax.: 72 85 39 51
Rektor: Ronald Nygård

VEFSN FOLKEHØGSKOLE

8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11 – Fax.: 75 17 24 46
Rektor: Leif Klæboe

VESTOPPLAND FOLKEHØGSKULE

2760 Brandbu
Tlf.: 61 33 96 00 – Fax.: 61 33 96 01
Rektor: Ulf Ergo

VOSS FOLKEHØGSKULE

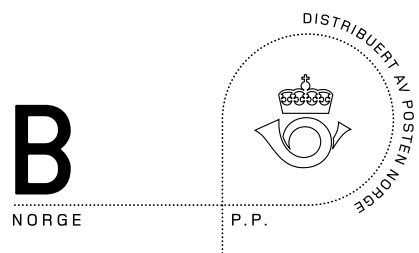
5700 Voss
Tlf.: 56 52 90 40 – Fax.: 56 52 90 41
Rektor: Hub Sprang

ÅL FOLKEHØYSKOLE OG KURSSENTER

FOR DØVE
3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.: 32 08 26 01
Fax.: 32 08 26 02
Rektor: Per Ove Nybråten

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE

5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90 – Fax.: 55 39 51 99
Rektor: Bjørn Berentsen

B-BLAD

RETURADRESSE:
NORSK FOLKEHØGSKOLELAG
PB 420 SENTRUM
0103 OSLO

God tur!

Livet er ei rar reise. Spannande, anstrengande og til tider vedunderleg. Brått tek det ein uventa sving, og du ankrar opp ein heilt annan plass enn du hadde tenkt deg. Ei stund. Så seglar du vidarre, – av og til i motvind og av og til i medvind.

Det er verst når det er vindstille. Når du har stranda i ei bakevje. Når dagane vert grå og keisame, og du lengtar bort. Over gjerdet, ut porten, over havet, til månen, eller kvar det no kan vera. Bort, iallfall. «Eg skulle gjort noko heilt anna», tenkjer du då. «Eg passar ikkje inn i livet. Eg får det ikkje til. Eg er på heilt feil plass.» Og når du kikkar rundt deg, ser du berre veltilpassa overskøtsmenneske som har det heilt topp, og som handterar liva sine på ein fortreffeleg måte.

Og av og til, når du tykkjer du har funne ein smart snarveg, ein genial retning som ingen har segla før, då blæs det gjerne opp til stiv kuling, sterk storm, eller til og med orkan. Du baksar i motvinden, kjempar med alt du har av krefter og all den viljen du maktar å mobilisera. «Kvifor må eg slita så hardt?», tenkjer du då. «Kva gale har eg gjort som har hamna her?» Ein sjeldan gong slår du deg gjennom stormen, men som oftast må du resignera og lata naturkreftene styra. Tappa for krefter oppdagar du at den geniale snarvegen er blitt til ein omveg. Kanskje ein lang omveg, til og med. I verste fall har du hamna i bakevja. Det nyttar ikkje å lura livet. Før eller seinare vert du innhenta av alt du segla forbi i iveren etter å koma fort fram.

Men når det er medvind i segla dine, då gyngar og svingar du i takt med den. Du legg merke til alt som er rundt deg; den vakre naturen, dei andre båtane på havet, lyden av bølgene, fuglande, vinden, din eigen pust og hjarteslaga dine. Du veit at du er til stades. Akkurat her. Akkurat no. «Her er det fint», tenkjer du då. «Her vil eg vera. For alltid.»

Men hadde du ikkje hatt motvinden og vindstilla, ville du aldri ha visst kor vedunderleg medvinden er. Det er desse paradoksa og kontrastane som gjer reisa spennande og verdifull, og som fører til at du kan veksa som menneske. Kampene du har kjempa, – nokre forgjeves, andre ikkje, – legg seg lag på lag i skipssekken din, og gjer deg sakte men sikkert til ein betre navigator. Heldigvis. Forhåpentlegvis. Viss du lyttar til naturen og lærer deg å tyda teikna. Viss du med audmjuke innser at du er usedvanleg privilegert som alt i alt har høve til å reflektera over dette. Fordi du har nok mat og ein kahytt du kan gå inn i når det er natt eller viss det regnar. Og fordi det er fleire ombord i båten din som kan hjelpa til. Sjølv om det er du som er både kaptein og styrmann, kan hjelpemannskapet trå til når det røyner på.

Livet er ei forunderleg reise. Bon voyage!
Kvar einaste dag.

HILDE NJØS